kılavuzumuz bilimsel sosyalizm, silahımız partimizdir

çark başak

türkiye işçi partisi merkez yayın organı

yıl:3 sayı: 1(45) 13 şubat 1978 pazartesi 500 kuruş

Üçüncü Yıla Başlarken

Partimizin merkez yayın organı olarak yayınlanan ÇARK BAŞAK ikinci yılını da tamamladı.

13 Şubat 1976'da çıkan ilk sayısında belirlendiği gibi ÇARK BAŞAK;

Tüm örgütün tek irade, tek karar, tek eylem öznesi olarak gerekli olan fikir ve haber alışverişini, görüş ve kararların ortaklaşa oluşturulmasını, örgüt içinde bilgi ve deney alışverişini sağlamak;

Parti örgütünün somut sorunlara ilişkin haber, yazı, incelemeleriyle ülke gerçeklerinin daha yakından, daha açık ve ayrıntılı olarak öğrenilmesine katkısını sağlamak;

Partinin örgütlenmesini yaymak, genişletmek alanında bir araç olmak görevlerini üstleniyordu.

ÇARK BAŞAK bu görevini yalnızca Parti merkezindeki bir yazar, yayımcı grubunun değil bütün parti örgütünün, bütün üyelerinin elbirliği, gönüllü çabası, maddi ve manevi katkısı ile başarmayı amaçladı.

Parti örgütümüz büyüyor. Bir yandan yeni örgütler kuruluyor, öte yandan mevcut örgütlerimizin üye sayıları artıyor. Partinin niteliği de gelişiyor. İl, İlçe yönetim kurulları Parti eylemini geliştiriyor, etkinleştiriyor. Parti yapısının temel taşları olan Çalışma ekiplerinin sayısı arttı, niteliği gelişti, yeni yeni deneyler kazanıldı. Yeni görevler yeni sorunlar çıkarıyor. Yeni görevlerin üstesinden gelebilmek, sorunlara geçerli çözümler bulabilmek için ÇARK BAŞAK üzerine düşen görevi başaracak. Başarı hepimizin başarısı olacak.

ÇARK BAŞAK

1961-1971 Türkiye İşçi Partisi:

BELGELER VE KARARLARLA DÖRT BÜYÜK KONGRE

13 Şubatın Türkiye İşçi sınıfı tarihinde önemli bir yeri var. 13 Şubat 1961'de Türkiye İşçi Partisi, 13 Şubat 1967'de DİSK kuruldu. Çark Başak bu sayısında Türkiye İşçi Partisinin 1961-1971 arası 10 yıllık mücadelesiyle, DİSK'in kuruluşu, gelişmesi ve bugünkü durumuna açıklık getiriyor.

«TİP'in iç ve dış sapmalara karşı verdiği mücadele 'özünde' parti hareketini işçi sınıfı içeriğinden boşaltma işçi sınıfı öncülüğünü yadsıyıp hareketi küçük burjuvazinin etkisine, yönetimine sokma, işçi sınıfı hareketinde partinin önemini, işlevini küçümseme, hatta yadsıma eğilim ve girişimlerine karşı mücadele olmuştur. Bu mücadelelerden TİP başarıyla çıkmış, hareketin sınıfsal içeriğini ve niteliğini korumuştur.»

«1961-1971 Türkiye İşçi Partisi»
Behice Boran Genel Başkan
ÇARK BAŞAK, sayı 11,
16 Temmuz 1976

İzmir Kongresi: Parti Programı Kabul Ediliyor

1961-1971 arasında Türkiye İşçi Partisi 4 Büyük Kongre yaptı. Bunlardan ilki, 9-10 Şubat 1964'de İzmir'de toplandı ve Parti kapatılıncaya kadar yürürlükte kalan Parti Programını kabul etti. Bu kongre iki gün sürdü.

TİP'in 2. Büyük Kongresi, bundan iki yıl sonra 20-24 Kasım 1966 tarihleri arasında Malatya'da toplandı. Parti'nin 3. Büyük Kongresi ise, 9-12 Kasım 1968'de Ankara'da yapıldı.

Partinin son büyük Kongresi yine Ankara'da toplandı. 1970'de toplanan bu Kongre, 29-31 Ekim 1970 tarihleri arasında yapıldı.

«1964 Programı, eleştirilecek yanları her ne olursa olsun, bütününde ve esasında, bilimsel sosyalizm açısından Türkiye şartlarında geçerli bir programdı.»
Behice Boran (a.g.y.)

1964'de İzmir'de toplanan Kongre, bir yılı aşkın bir çalışmanın ürünü olan Parti programını kabul etti. Bu program, yalnız parti içindeki değil, Partili olmayan bilim adamları ve uzmanların da görüş ve raporları alınarak, ortak toplantılarda konular uzun uzun tartışılarak hazırlanmıştı. O dönemde, Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal yapısı hakkındaki bilimsel bilgi ve veriler son derece kısıtlıydı. Anti-demokratik ortamın kısıtlayıcı şartları altında, bilimsel sosyalizmin temel klasikleri dahi, henüz Türkçeye çevrilmiş değildi.

Bu koşullar altında hazırlanmış olan programın giriş bölümü «Halkımızın yüzyıllardır süregelen yoksulluğu, ancak emekçi halkımızın iktidara geçerek gerekli köklü reformları gerçekleştirmesi sonunda ortadan kalkacaktır. Bunun için, bütün emekçilerin ve emekten yana olanların hızla teşkilatlanarak bağımsız bir siyasi kuvvet haline gelmeleri şarttır.» **cümlesiyle başlamaktadır.**

Giriş bölümü şu satırlarla devam ediyordu:

«Bu tarihi görevi, 13 Şubat 1961 günü oniki sendikacı tarafından kurulan ve tarihimizde doğrudan doğruya emekçi halkın kurduğu ilk parti olan Türkiye İşçi Partisi yerine getirecektir.

Kişi olarak her birimizin insanca yaşama şartlarına kavuşmamız, toplum olarak ileri bir ülke durumuna gelmemiz ise, kişi olarak her birimizin inan ve şevkle çalışmamıza; daha verimli olmamıza; bu inanlı, şevkli ve verimli çalışma imkanlarının yaratılmasına bağlıdır. Özellikle geri kalmış toplumlarda ekonomik ve sosyal ilerlemenin, bağımsızlık içinde kalkınmanın en büyük dayanağı emektir; emekçi halkın inanlı ve şevkli çabasıdır. Halkın emeğiyle yarattığı bütün zenginlik ve değerlerinin kendisine ait olduğunu bilmesinden gelen bu şevkli ve inanlı çabası sağlanmadıkça, ekonomik ve sosyal ilerleme, bağımsızlık için kalkınma gerçekleştirilemez. Bu temel şart yerine getirilmeden kalkınma adına atılan her adım, bu adımla orantılı olmayan ölçüsüz fedakârlıklara, halkın sonsuz ızdıraplarına yol açar.

«Bunun içindir ki, Türkiye İşçi Partisi, kurtuluş yolunu, yurt işlerinde söz ve karar sahibi olmuş emekçi halkın kendi eliyle çizeceğine inanmaktadır. Bu, emekçi halkımızın bağımsız, gerçek siyasi teşkilatı olan Türkiye İşçi Partisi içinde ve onun eliyle olacaktır.

«Türkiye İşçi Partisi, Türk işçi sınıfının ve onun tarihi, bilime dayanan demokratik öncülüğü etrafında toplanmış, onunla kader birliğinin bilinç ve mutluluğuna varmış toplumcu aydınlarla ırgatların, topraksız ve az topraklı köylülerin, zanaatkârların, küçük esnafın, aylıklı ve ücretlilerin, dargelirli serbest meslek sahiplerinin, kısacası, emeğiyle yaşayan bütün yurttaşların kanun yolundan iktidara yürüyen siyasi teşkilatıdır.

«Türkiye İşçi Partisi, yurt ve dünya olaylarını işçi sınıfı ve emekçi halk yığınları açısından değerlendirir; onların menfaatlerini savunur; hak ve hürriyetlerinin gerçekleştirilmesi için mücadele eder. Çünkü ulusun büyük çoğunluğunu meydana getiren emekçi halk yığınları bütün zenginliklerin, bütün değerlerin gerçek yaratıcısı, sosyal gelişmenin biricik itici kuvveti ve bu gelişmenin ağır yükünün taşıyıcısıdır. Bundan dolayı emekçi halk yığınlarının hakları, hürriyetleri ve menfaatleri için mücadele etmek, gerçekte, Türk ulusunun bütününün hakları, hürriyetleri ve menfaatleri için mücadele etmektir.

«Türkiye İşçi Partisi, ırk, din, mezhep, deri rengi, kadın erkek ayırımı gözetmeden, hangi sınıftan gelirse gelsin, Parti tüzüğünü ve Programını benimsemiş, emekten yana bütün yurttaşlara saflarını açık tutar. Ve şunları gerçekleştirmeğe söz verir:

«Türkiye İşçi Partisi saflarında teşkilâtlanarak bağımsız bir kuvvet durumuna gelen emekçi halkımız, kendi öz partisine, yani kendi kendisine vereceği oylarla iktidara gelince, başta Büyük Millet Meclisi çalışmaları olmak üzere, bütün ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerde söz ve karar sahibi olacak, işlerini kendi eliyle yürütüp doğrudan doğruya kendisi denetliyecektir.

«Türkiye İşçi Partisi, insan haklarını, ekonomik ve sosyal hakları her gün uygulanan canlı kurallar durumuna getirecektir. Türkiye İşçi Partisi, Anayasayı özü, ilkeleri ve amacıyla eksiksiz, tastamam uygulayacak, sosyal adaleti, sosyal güvenliği hayatımızda gerçekten yararlandığımız çeşitli kurumlar biçiminde gerçekleştirecektir.»

• Program'da Türkiye'nin ekonomik, ve sosyal yapısı nasıl açıklanmıştı?

Programın konuyla ilgili bölümünün başında «Kalkınma» sorunu ele alınmakta ve «Türkiye'nin gelişmesi, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşması davasının, her şeyden önce bir ekonomik kalkınma işi olduğunu, bugün artık herkes kabul etmektedir.» **denmektedir.**

Daha sonra ise, bu görüşler şöyle açıklanmaktadır:

«Ekonomik faaliyetler, tabiat kaynaklarının, emek gücü ve araçlarla işletilerek yaşamayı sağlayan ürünlerin elde edilmesi ve bunların dağıtılması için gerekli faaliyet ve hizmetlerin bütünüdür. Bu faaliyetler, tek tek kişiler tarafından değil, bir işbölümü çerçevesi içinde toplu halde yürütüldüğünden ekonomik faaliyetlerin tümü bir sistem teşkil eder. Bu sistem içinde üretim ve dağıtım faaliyetlerine katılan insan grupları farklı durumdadırlar. Bu farklılaşma sadece iş bölümünden ileri gelen bir farklılaşma değildir. Önemli olan farklılaşma, tabiat zenginliklerine ve üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlarla, olmayanlar arasındaki farklılaşmadır. Çünkü mülkiyet farkları, toplumun çeşitli sınıfları arasında gelir ve yaşama seviyesi farkları yaratmakla kalmayıp, daha önemlisi, ekonomik ve siyasi nüfuz ve hakimiyet farkları doğurmaktadır.»

Türkiye'nin maddi yapısını tabiat kaynakları, işgücünün niceliği ve niteliği, birikmiş sermaye ve donanım stokları açısından inceleyen 8 sayfalık bölüm, şöyle sona ermektedir:

«Memleketimizin maddi temel yapısı hakkındaki yukarıdaki açıklama Türkiye'nin geri kalmış bir toplum olduğunu ortaya koymuştur. Gerçekten de, her şeyden önce Türkiye'nin üretici kuvvetlerinin teknik seviyesi çağdaş ileri toplumlardaki seviyeden çok düşüktür. Üstelik şimdiye kadar aradaki farkın boyuna açıldığına da ayrıca işaret etmek gerekir. Ancak, Türkiye, geri kalmış ülkeler arasında gerek kişi başına yatırım ve gelir seviyesi, gerekse gelişme potansiyeli bakımından en geri durumda değildir. Köklü reformlar yapılır ve bugünkü sosyal şartlar değiştirilirse, Türkiye kendi imkanlarıyla kalkınıp ilerleyebilecektir.»

«Türkiye'nin Sosyal ve Politik Yapısı» **başlıklı bölümde ise, sırasıyla Hakim sınıflar** (Büyük Toprak sahipleri, dereboylik kalıntısı toprak ağalığı sistemi, kapitalist tarım işletmeciliği sistemi, tüccarlar, sanayiciler, Mali sermaye çevreleri, Devlet işletmeciliği), **Orta sınıflar** (Küçük tüccar, esnaf ve zanaatkârlar, Orta toprak sahipleri, Memurlar, ücretliler ve serbest meslek sahipleri), **İşçi Sınıfı ve Topraksız Köylü** (sanayi işçisi, tarım işçileri, topraksız ve az topraklı köylüler) **gibi başlıklar altında sınıfların yapısı incelenmektedir.**

Bu bölüm, şu satırlarla sona ermektedir:

«Kurtuluş yolu, gerekli köklü dönüşümlerle toplumun yapısını değiştirmektir. Bunun içindir ki, çözüm yolu, her şeyden önce politik niteliktedir. Türkiye İşçi Partisi, işçi sınıfını ve bütün emekçi halk kitlelerini hakları, hürriyetleri ve ödevleri konularında eğitip aydınlatmayı, toplumcu aydınların emekçi halk kitleleriyle kaynaşmasına ortam hazırlamayı ve böylece kurulacak, aşağıdan yukarı, geniş bir halk topluluğu ile demokratik yoldan iktidara gelmeyi ve Türkiye'nin temel meselelerini çözmeyi tarihi bir görev bilir, Türkiye için, yoksul halkımız için, aydınlarımız için başka bir kurtuluş yolu olmadığına inanır.»

• Programda Türkiye'nin kalkınma yolu

Programda Türkiye'nin kalkınma yolunda yapılması gerekenler şöyle açıklanmaktadır;

1) Ulusal ekonomide kilit taşı vazifesi görenlerden başlayarak ve ekonomik kalkınma ve sosyal ilerlemenin gerekli kıldığı bir sıra izleyerek büyük üretim ve mübadele araçlarını devletleştirmek;

2) Kurulmamış temel sanayi kollarını devlet eliyle, devlet malı olarak kurmak ve işletmek;

3) Topraksız ve az topraklı köylüyü topraklandırmak ve en yeni araçlarla, en ileri teknikle donatarak, en verimli işletmecilik sistemi içinde (devlet numune çiftliklerine, üretim kooperatiflerine ve özel işletmeciliğe yer veren bir sistem içinde) çalışmasını sağlamak; şehirlerle köy arasındaki, köyün geri kalmasına sebep olan temelli ayırımları gidermek,

4) Sanayi ve tarımda kalkınıp ilerleme, belirli bir eğitimden geçmiş emek gücüne ve kadrolara ihtiyaç gösterdiğinden, genel ve teknik eğitimi ekonomik kalkınmaya paralel olarak ivedilikle yaymak ve ilerletmek;

5) Ekonomik kalkınma ve kültürel ilerleme birbirini karşılıklı olarak etkilediğine ve amaç sadece üretimde verimi arttırmak olmayıp, kafa işçiliği ile kol işçiliği arasındaki ayırımları kaldırarak, bütün yurttaşların kişiliklerini sonuna kadar geliştirmelerini sağlamak olduğuna göre, halk yığınlarının yaratıcı güçlerini açığa çıkartacak kültür çalışmalarına hız vermek, yurt ölçüsünde kültür merkezleri kurmak;

6) Herkesi iş-güç sahibi etmek, işsizliğe kesinlikle son vermek ve ulusal gelirin dağılımında **emeğe göre gelir** ilkesini hakim kılmak, yani herkese yaptığı işe göre ücret ve aylık gelir sağlamak;

7) Ulusal varlığımızı ve bağımsızlığımızı her şeyin üstünde tutan ve kişiliği olan, bütün devletlerle eşitlik içinde dostluk münasebetleri kurmayı amaç bilen, Birleşmiş Milletler anayasasına bağlı, Kurtuluş Savaşı Türkiyesine yaraşır, barışçı bir dış politika savunmak;

Böylece, ulusal üretimi ağır sanayi ve ileri teknik temeli üzerinde toplumun ve emekçi halk yığınlarının boyuna artan her türlü ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlanmış bir genel plana göre ahenkli biçimde geliştirmek;

Ve İNSANIN İNSAN TARAFINDAN SÖMÜRÜLMESİ SİSTEMİNE SON VERİP Türkiye'yi halkın artık yurt işlerinde gerçekten söz ve karar sahibi olan ve kardeşçe dayanışarak, işbirliği ederek, hürriyet ve eşitlik içinde, her bakımdan insanca dopdolu yaşayan, medeniyeti ve kültürü ileri, tam bağımsız, insanlığın hizmetinde, barışçı, tam demokratik bir ülke haline getirmektir.»

Programın daha sonraki bölümlerinde ise, TEMEL İLKELER, VATANDAŞA NELER GETİRECEĞİZ gibi ana başlıklar altında 90 sayfa içinde temel ülke sorunlarına Partinin bakış açısı ve iktidar programı dile getirilmektedir.

Türkiye İşçi Partisi Programının tümü, 166 sayfalık bir kitap halinde 1964 tarihinde İstanbul'da basılmıştır.

Malatya Kongresi: «Aşılmaz Görünen Engelleri Aştık»

«Bugünkü duruma gelmek kolay olmadı. Güç geçitlerden geçtik. Aşılmaz görünen engelleri aştık.» **20-24 Kasım 1966'da Malatya'**da toplanan Türkiye İşçi Partisi'nin ikinci **Büyük Kongresine sunulan çalışma raporunun son bölümünden alınmış olan bu cümleler; mücadeleler, saldırılar, baskılarla dolu geçen iki yılı ifade ediyordu.**

43 sayfa büyük boy olarak basılmış olan Çalışma Raporunun «Sonuç» **bölümü** «bir bakıma bu kadar imkansızlık içinde gerçekleştirilenler, bulunup buluşturulanlar insanı hayrete düşürür. Olamaz, imkansız bu dedirtir, tarafsız bir gözlemciye... Fakat, tarihi sorumluluğunu kavramış bütün partili kardeşlerimizin inanlı ve şevkli çabası imkansız görüneni mümkün kılmasını bildi.» **cümleleriyle başlıyordu.**

Son bölüm, daha sonra şöyle devam ediyordu:

«Bu gün 59 ilde teşkilatı ve Meclis'te gurubu bulunan bir partiyiz. Hemen hepsi işçi, köylü, esnaf, zanaatkâr, yani emekçilerden kurulu ve hemen hepsi de yaşı 40'ın altında olan, pırıl pırıl aydınlık kafaları ve inanlı yürekleriyle 2500 mahalli yöneticimiz ve üye kaydını yenilemiş, partiye canıyla, kanıyla, her şeyiyle bağlı 10 binlere varan üyemiz var. Hemen her köyde, partimize oy vermiş, partimizin ilkelerini savunan, kendini Türkiye İşçi Partili bilen ve öyle tanınan vatandaşlarımız var. «Her köyde bir parti görevlisi» teşkilatlanmada yakın hedefimiz oldu.

«Sloganlarımız gittikçe daha geniş çevrelerde yankılanıyor, geri kalmışlıktan ve bağımlı durumdan kurtulmamızın tek çaresinin Türkiye İşçi Partisi'nin gösterdiği yol olduğuna gittikçe daha fazla inanılıyor. Öncüsü olduğumuz ve süregelen olaylardan da hız alan Milli Kurtuluş Hareketi gittikçe daha geniş kütleleri etkiliyor, bilinçlendiriyor, safları arasına alıyor, örgütleniyor, kuvvetleniyor.

«Bugünkü duruma gelmek kolay olmadı. Güç geçitlerden geçtik. Aşılmaz görünen engelleri aştık. Paramız pulumuz yoktu. Hepimiz çalışan insanlar, geçim sıkıntıları içindeydik. Ailemizin günlük maişetini, evimizin rızkını temin etmek mücadelesinden geriye kalan boş zamanlarımız pek azdı. Üstelik her türlü tezvir, iftira, saldırı ve tertibe göğüs germek gerekiyordu. Ama bilime inanıyorduk, emekçi halkımıza inanıyorduk, Partimize inanıyorduk, Partimizin programına inanıyorduk. Emekçi halkımızın tek kurtuluş yolunun programımızın gerçekleştirilmesinden geçtiğini biliyorduk. Geri kalmış olmanın, geri bırakılmış olmanın acısı yüreğimizde idi.»

«...Emekçi halkımızın kaderi bize bağlı idi, biraz yılgınlığın, biraz daha az çalışmanın, biraz daha az fedakârlığın bir bakıma ihanet demek olduğunu biliyorduk. En sorumlu yöneticilerimizden en basit üyelerimize kadar hepimiz bütün halinde bu sorumluluğumuzu bilerek çalıştık. Partimizi bu gününe eriştirdik.»

Türkiye İşçi Partisi 2. Büyük Kongresi'ne sunulan Raporun arabaşlıkları şunlardı;

«**Dünya Olayları** - emperyalizmin güçlenen saldırganlığı - dünya devletlerinin durumu - askeri bloklar - kapitalist dünyada ekonomik durum - Amerika - İngiltere - Almanya - Fransa - Türk dış politikası.»

«**İç Olaylar** - İşçi hareketleri - asgari ücretler - grev hakkı - lokavt savunucuları - hükümetlerin tutumu - 10 ekim seçimleri - sendikacılıkta buhran - işçilerin eğitimi -»

«**PARTİ ÇALIŞMALARI** - Partimizin kendini kabul ettirme savaşı ve yapılan saldırılar - 1964 senato seçimlerine sokulmayışımız ve genel başkanımızın adaylığının iptali - Türkiye İşçi Partisi'nin Kıbrıs görüşünün ilk defa belirtilmesi ve yaratılan fırtına - hükümetin düşürülmesi ve Akhisar tecavüzü - Zonguldak olayları ve genel sekterimize yapılan iftira - AP'nin tezvir kampanyası ve Bursa olayları - 1966 senato seçimlerinde yapılan saldırılar ve Anadolu Ajansı eliyle oynanmak istenen oyun - yeni polis tertipleri - teşkilatlanma savaşı ve seçimlere katılma hakkımızın kabul ettirilmesi - genel seçimler ve senato seçimleri, siyasi partiler kanunu, diğer partilere para dağıtılması ve önseçim - yeniden teşkilatlanma - aday adaylarının müracaatı ve önseçim sonuçları - seçim propagandası ve alınan sonuçlar - senato seçimleri - iç meselelerimiz - genel seçimler sonunda genel merkezin durumu - siyasi partiler kanununun yürürlüğe girmesi ve büyük kongremizin sonbaharda yapılmasının kabulü - büyük kongrenin olağanüstü toplantıya daveti - mali durum -»

«**PARLAMENTO GURUBUMUZUN ÇALIŞMALARI** partimizin parlamentoya bir grupla girmesi - meclis içi çalışmalar - grubumuzun meclis dışı çalışmaları»

• İkinci büyük kongre kararları

İkinci büyük kongre kararları 6 madde halinde toplanmıştı. Kararların ağırlığını anti-emperyalist mücadele ve 61 Anayasasının çiğnenmesini engellemeye yönelik hedef ve uyarılar oluşturmaktaydı.

1 no. lu Kongre Kararı «ulusal bağımsızlığın hedefleri» **idi ve ülkemizdeki Amerikan Üslerinin kaldırılmasını, ikili anlaşma-**

ların feshini NATO'dan çıkılmasını, silahlı kuvvetlerin yurt savunması esas alınarak yeniden örgütlenmesini ve bunların yanı sıra Kıbrıs ve Vietnam konularını ele almaktaydı.

Kıbrıs sorunuyla ilgili Kongre kararı şu biçimde formüle edilmişti:

•......

f) Partimizin Kıbrıs için ileri sürdüğü çözüm şeklinin bugün için de geçerli olduğunu tasdik ve bu «Üslerden ve silahlardan arınmış, milletlerarası garanti altında tarafsızlaştırılmış, bağımsız, federatif bir Kıbrıs Devleti» tezinin, hem Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türk Cemaatinin menfaatlerine, hem de dünya barışının idamesine en uygun tez olduğunu ve bunu gerçekleştirmek üzere elden gelen gayretin esirgenmemesini, ister

Vietnam konusunda 1 no. lu kararın (g) bendinde şöyle deniyordu:

•......

g) Vietnam'a müdahalesi ve Güneydoğu Asya'daki tırmanma politikası dünya barışını git gide daha fazla tehdit etmekte olan Amerika Birleşik Devletlerinin Birleşmiş Milletler ve Cenevre Kararları ile genel devletler hukuku ve insanlık ilkelerini hiçe sayan bu tutum ve davranışların önlenmesi ve 3. bir dünya savaşı ihtimalinin bertaraf edilmesi için

Amerika'nın önşartsız olarak Vietnam'dan derhal çekilmesini,

Cenevre konferansı kararları ışığında bir konferans toplanmasını,

Ve bunu temin etmek üzere milletlerarası politikada bütün barışçı devletlerle birlikte harekete geçilmesini,

ister.

Ve tarihte ilk milli kurtuluş savaşını vermiş ve ikinci milli kurtuluş hareketi içinde bulunan bir milletin evlatları olarak,

Vietnam'ın milli kurtuluş savaşı veren kahraman halkına sevgi ve saygılarını iletir.

«Gerek politik, gerekse ekonomik bağımsızlığın son tahlilde sosyalizmle gerçekleşeceğini» vurgulayan kongre kararları ve seçim sonuçları, 10 sayfalık büyük boy bir broşür halinde İstanbul'da basılmıştı.

Üçüncü Büyük Kongre 1968'de Ankara'da Toplandı

1968'de sosyalizmden sapmanın açık belirtileri ortaya çıktı. Bu sapma iki noktada toplanıyordu: 1) Türkiye Sosyalizmi'nin dünyada ilk ve tek, sui generis (Nevi şahsına münhasır) bir sosyalizm olacağı iddiasıydı. Bu sosyalist uygulamaların «muhtevada sosyalist, şekilde milli» formülü ile ifade edilen niteliğinde, yerel ve ulusal özelliklerin aşırı derecede abartılarak, sosyalizmin tek ve evrensel bir sistem olma temel niteliği özünden boşaltılıp boş bir söz olarak, sadece lafta tekrarlanır hale getirilişiydi. 2) İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin kendiliğinden oluşan hareketleri, «tarihsel sevgi» ve «sağduyu»ları ön plana çıkarılıyor, Partinin, bilimsel sosyalizmi sınıfsal hareketlere ulaştırması ve bu hareketleri bilinçli, örgütlü bir sosyalist harekete dönüştürmesi görevi ikinci plana itiliyor, hatta hiç dikkate alınmıyordu. Böylece «işçi sınıfı partisi» kavramı ve olgusu reddediliyor, parti diğer burjuva partileri gibi bir parti olma durumuna indiriliyor, ve işçi sınıfının sosyalist hareketi genel bir halkçılık hareketine dönüştürülmek eğilimi gösteriliyordu.

Behice Boran

«1961-1971 Türkiye İşçi Partisi»

(Çark Başak sayı 11)

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu tarafından Büyük Kongreye sunulmuş olan rapor 94 sayfa, büyük boy basılmış bir metindir.

Raporda, Partinin yurt ve dünya olayları konusundaki değerlendirmeleri, meclis çalışmaları, seçimler, partiye yönelik saldırılar, örgüt durumu, gibi konular yer almaktaydı.

Raporun «Kapitalist ülkelerdeki bunalım ve Türkiye'ye yansımaları» **ile ilgili bölümünü, bugünün ekonomik gelişmelerinin temelinde yatan nedenlere ilişkin bazı ip uçları vermesi bakımından aktarmakta yarar vardır:**

•......

1. Kapitalist Ülkelerdeki Bunalım:

Tarihlerinin en uzun konjonktür dönemini yaşamış olan Kapitalist ülkelerin, 1967 ve 1968 yıllarında ciddi bir bunalım içine girdiği görülüyor. Amerika Birleşik Devletlerinin ödemeler dengesindeki olumsuz gelişmeler doların Kapitalist dünya'da uluslararası bir para olma durumunu sarsmış ve bu, son haftalardaki altın buhranını ortaya çıkarmıştır. Altın buhranı Stocholm andlaşmasıyla geçici bir çözüme bağlanmış görünmektedir. Fakat bu çözüm, Kapitalist ülkelerdeki bunalımın devamının yerini almaktadır. Uluslararası para sistemi, yerine yeni bir düzen getirmeden, altına bağlılık ilkesinden ayrılmıştır. Bu durum, kısa bir süre sonra, geçici bir dayanışma gösteren kapitalist ülkeler arasındaki iç çelişmeleri arttıracak niteliktedir.

Kapitalist dünyadaki bunalımın, kaderini Kapitalist ülkelerle ekonomik ilişkilere bağlanmış olan az gelişmiş ülkelerde önemli etkileri olacaktır. Dünya ticaret hacmindeki azalma, az gelişmiş ülkelerin ihraç mallarına olan talebi azaltacaktır. Böylece, bu ülkelerin ithal imkanları azalacaktır. İthalatlarının önemli bir kısmını dış kredilere bağlamış ülkelerde ise, kredi imkanlarının daralması, ithalatı daha da daraltacaktır. Türkiye bu şekilde etkilenecek az gelişmiş ülkeler arasındadır.

2. Kapitalist Ülkelerdeki Bunalım ve Türkiye

a. Son yıllarda Türk Ekonomisinin Dışa Bağlılığı Artmıştır.

(1) Türkiye'de kurulan sanayiinin «montaj sanayii» olmasının önemli bir sonucu dışa bağlılığı **yapısal bir zorunluluk** haline getirmesidir. Bilim Kurulunda yapılan çalışmalar Türkiye'de imalat sanayiindeki her birim üretimin gerektirdiği, ithal madde ihyacının arttığını göstermektedir. Yani bu çeşit sanayileşme dışa bağlılığı azaltacak yerde arttırmaktadır. Bunun sonucu şudur: İthal imkânlarında azalma iç üretim üzerinde geçmişte olduğundan daha büyük tıkanıklıklar yaratacaktır.

(2) İkinci Beş Yıllık Plan ekonomiyi Kapitalist ülkelerle olan ilişkilere artan derecede bağlayan varsayımlara dayanmaktadır.

— Planda büyük ölçüde dış borçlanma öngörülmektedir.

— Avrupa'daki Türk işçilerinden sağlanacak döviz gelirinin artacağını varsaymaktadır.

— Turizm gelirlerinde artış beklenmektedir.

— İhracatta ve özellikle mamul mallar ihracatında, artış olacağını tahmin etmektedir.

Kapitalist dünyadaki bunalım bu varsayımların hepsini olumsuz yönde değiştirecek bir etki yapacaktır.

b. Bunalımın Türkiye üzerindeki etkisinin ilk göstergeleri

Dış bunalımın Türkiye üzerindeki etkilerini 1968 yılı başındaki bazı gözlemlere dayanarak ortaya çıkartmak mümkündür.

(1) Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu'nun 1968 yılı için yaptığı taahhüt planda belirtilen talepten 90 milyon dolar düşüktür.

(2) 1967'deki işçi döviz gelirleri 1966'ya göre 22 milyon dolar düşük olmuştur. 1968 yılı Ocak ve Şubat aylarındaki işçi döviz gelirleri ise 1967 Ocak ve Şubat ayları gelirinden düşüktür.

Bu, bir yandan, Almanya'daki ekonomik yavaşlama ile, diğer taraftan da, Türk parasındaki değer düşmesi sonucu işçi döviz kurunun çekiciliğini kaybetmesi ile ilgilidir. Azalmanın devam etmesi tabiidir.

(3) 1967 yılında Türkiye'deki yabancı sermaye yatırımlarının kâr transferi (25 milyon dolar) yeni yatırımlardan (17 mil-

yon dolar) daha fazla olmuştur. Bu eğilimin de devamı beklenir.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin ülke dışında turist akımını önleyici tedbirlerinin ve Avrupa'daki ekonomik yavaşlamanın dünya turizm gelirlerinin artış hızını azaltacağı beklenmektedir. Bunun Türkiye'yi de etkilemesi tabiidir.

(Bu arada, çizilen genel tablodan farklı görünen iki olayı açıklamak gerekir. Bunlardan birincisi 1968 Ocak ve Şubat aylarında ihracat ve ithalatta görülen artışla ilgilidir. İhracat artışı özellikle fındık ihracatındaki özel bir durumla açıklanmaktadır. Diğer olay ise yeteri kadar görünmemesidir. Bu olayı da daha önceden aktarılmış stok birikimleri ile açıklamak mümkün görülüyor.) Yukarıdaki açıklamalar 1968 yılında Türkiye'nin ithal imkanlarında önemli azalmalar olacağını göstermektedir. Bunun hem mevcut üretim kapasitesinin kullanılmasını hem de yeni yatırımları olumsuz bir şekilde etkilemesi ve bu etkinin 1969 yılında artarak devamı beklenmelidir.»

Dördüncü Büyük Kongre: Sağ ve Sol Sapmaların Son Kalıntıları da Temizleniyor

«Burjuva parlamentarizmine uygun tutum ve davranışlar 1969 genel seçimlerinden önce belirmiş. Parti içi muhalefet kanadı bununla mücadele etmiştir. 4. Büyük Kongreden sonra bu sapma da ortadan kalkmıştır. TİP'in iç ve dış sapmalara karşı verdiği mücadele 'özünde' Parti hareketini işçi sınıfı içeriğinden boşaltma işçi sınıfı öncülüğünü yadsıyıp hareketi küçük burjuvazinin etkisine, yöntemine sokma, işçi sınıfı hareketinde partinin önemini, işlevini küçümseme, hatta yadsıma eğilim ve girişimlerine karşı mücadele olmuştur.»

Behice Boran, A.G.Y.

29, 30, 31 Ekim 1970 günleri Ankara'da toplanan Dördüncü olağan Büyük Kongre, sunulan rapor, rapor üzerine tartışmalar ve kararlar TİP'in işçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi olma özelliğini belirliyor. Parti ideolojik ve örgütsel olarak arındığı bu kongresinden sekiz ay kadar sonra Anayasa mahkemesince kapatılıyordu. 12 Mart'tan sonra bütün Merkez Yürütme Kurulu üyeleri ile birçok örgüt yöneticisi ve üyesi tutuklandı.

Kongreye sunulan Rapor'da «Dünyamızdaki bütün olaylar ve gelişmeler, son tahlilde, kapitalizmden sosyalizme geçiş olgusuna bağlanabilir.» **deniliyor, dış politika sorunları üzerine uzun ve ayrıntılı açıklamalar getiriliyor.**

«Milli Demokratik Devrim (MDD) Stratejisi» Başlıklı bölümde bu küçük burjuva sapması yerine oturtuluyor; şöyle:

«......

Aslında küçük burjuva nitelikte olan bu anarşist terör hareketlerinin devrimcilik (Milli Demokratik Devrim ve/veya Proleter devrim) adına yapılmasıdır. Bu guruplar giderek anti emperyalist mücadeleyi de küçük terörist hareketlere dönüştürmüşlerdir. Oysa devrim de, anti emperyalist mücadele de bu yoldan kazanılamaz. Ne devrim teorisinde ne pratiğinde anarşik terörist hareketlere yer verilmez. Devrimci hareketin ihtilal hareketine dönüştüğü hallerde kullanılan şiddet yöntemlerini de bu anarşist, bireysel terörizmle karıştırmamak gerekir. (...)

Daha da ibret verici olanı, bu küçük terörist öğrenci guruplarının Türkiye'de sosyalist hareketi ve Türkiye İşçi Partisi'ni parçalamak, zayıflatmak (ellerinden gelse yok etmek) için kullanılmasıdır. Bunlar arasında yaptıkları işin gerçekten doğru olduğuna inananlar bulunabilir ama tümünde bu terörist hareketin gençlik dışı çevrelerce sosyalist harekete ve sosyalist partiye karşı kasıtlı yöneltildiği de kuşkusuzdur. Bir kez iktidar, yabancı-yerli çeşitli istihbarat ve güvenlik örgütleri, içeri soktuklarıyla, ajanlarıyla bunu yapmaktadır. İkincisi, bütün devrimcilik, halkçılık, sosyalizm iddialarına rağmen içlerinin ta derinlerinde işçi ve emekçi kitlelerden ürken, bu kitlelerin yaratıcı devrimci gücüne güvenmeyen, kestirme çözüm yolları arayan bir kısım küçük burjuva çevreler de, bir kısım gençleri bu anti-parti ve anti-sosyalist yönde etkilemektedirler.

Sağdan soldan Parti yıkıcılarına, burjuvazinin saldırılarına karşı dövüşerek gelinen Dördüncü Büyük Kongreden arınarak ve güçlenerek çıkıldı. Rapor, geçirilen bunalımlı dönemden çıkışta Partililerin özverisine dikkati çekiyor.

«Arkadaşlar,

İşte burada Partisine yürekten bağlı, inançlı, militan Partili kardeşlerimiz sosyalistçe dayanışmanın, Partiyi, parti yıkıcılarına karşı korumanın göz yaşartıcı örneklerini verdiler; istenilen yer ve zamanda şartlar ne denli elverişsiz olursa olsun, ne yapıp-edip hazır bulundular, görev aldılar. Ancak yüzde yüz bilinçli ve inançlı insanlarda görülebilen soğukkanlılıkla her türlü tahrik teşebbüsüne kapılmaksızın saldırılara göğüs gerdiler; yaralandılar, ama görevlerinin başından ayrılmaksızın kongrelerin intizamını sağlamayı da mutlak olarak başardılar.»

4. Büyük Kongre kararlarının işçi sınıfının örgütsel, politik, ideolojik ve eylemsel öncülüğünün gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi, küçük köylünün, diğer emekçi sınıfların ve ilerici aydınların Parti politikasına ve eylemine kazandırılması için eğitim ve örgütlenme sorunlarının önceliğini belirten bölümü TİP'i işçi sınıfının bilimsel sosyalist Parti niteliğini açıkça vurguluyordu.

— Örgütlenme ve eyleme ilişkin ve bunlara dönük bir eğitim sisteminin planlanıp uygulanmasını,

— Eğitimin Parti örgütlerinin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve örgütlerin niteliklerine göre güçlendirilebilmesi için bilimsel örgüt araştırmalarının eğitim ve örgütlenme ile birlikte planlanıp yürütülmesini,

— Aday üyelerin asil üyeliğe kabulünden önce bir eğitimden geçirilmesini ve görev verilerek sınanmasını,

— Üyelere hem teorik, hem eylem ve örgütlenme için gerekli pratik eğitimin, propaganda ve eyleme yöneltme eğitiminin somut sorunlardan ve üyelerin eğitim ihtiyaçlarından hareket ederek ve üyelerin eğitim sürecine faal bir şekilde katılmalarını sağlıyarak verilmesini,

— Her üyenin mutlaka bir çalışma ekibinde görevlendirilmesini, görev almamış, sadece deftere kayıtlı üye bırakılmamasını,

— Çalışma ekiplerinin, Partinin fiili örgütlenme şemasında ilk ve temel örgüt birimleri olmasını,

— Yönetim organlarının direktifi altında çalışma ekiplerinin işçi ve emekçi kitlelerin çalışma ve yaşama yerlerine göre kademeleşerek örgütlenmesinin ve yığınlar içinde propaganda, eyleme yöneltme çalışmalarının geliştirilmesinin ve böylece Partinin kitle'ler içinde kökleşmesinin sağlanmasını,

— Ayrıca bütün zamanını ve enerjisini Parti çalışmalarına hasredecek profesyonel kadrolar meydana getirmenin artık ertelenemeyecek bir sorun ve görev olarak belirdiğini,

— Merkez ve yerel örgütlerin sürekli ve süresiz yayınlar yapabilmesi için çalışılmasını tesbit ile,

Yeni seçilecek organların bu görevleri yerine getirmek üzere bütün imkanları zorlamasını ve kullanmasını ister.»

Döndüncü Büyük Kongre kararları daha sonra Anayasa Mahkemesinde Partinin kapatılmasında ve Parti yöneticilerinin Sıkıyönetim Mahkemesinde 15 yıl hapse mahkum edilmesinde en önemli gerekçe olarak kullanıldı.

Genel Başkan Behice BORAN, Bilim Yayınları arasında çıkan «İki Açıdan Türkiye İşçi Partisi Davası» kitabına yazdığı girişte TİP'in kapatılışı üzerine şunları söylüyor:

«...Türkiye İşçi Partisi ve onun temsil ettiği sosyalist hareket tasfiye edilmeliydi - edildi. Veya edildiği sanıldı. Bilinmiyor, ya da, unutuluyordu ki, toplumsal, politik hareketler toplumun objektif şartlarından, ihtiyaçlarından doğar. Bu objektif durum varoldukça, hele geliştikçe, bunların insanların bilinçlerinde yansımaması, onları çözüm arama ve bulma yolunda herekete geçirmemesi imkansızdır. Bu şartlar ve ihtiyaçlardan doğan hareketler, somutta biçimsel değişikliklere uğrasa da özünde sürer gider. Türkiye'de de, mahkeme kararları her ne olursa olsun, sosyalist hareket politik düzeyde mutlaka ifadesini bulup su üstüne çıkacaktı. Türkiye İşçi Partisi hareketi yeni şartlarda yeni bir biçim alarak tarihin akışına kapılacaktı. Bunun için, Türkiye İşçi Partisi'nin varlığı bir tüzel kişi olarak sona ererken, bu geniş açıdan noktalamayı yapmak gerekliydi.»

Şaban Yıldız 13 Şubat 1961'i anlatıyor

13 Şubat 1961'de kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin kurucuları arasında bulunan ve ilk Genel Sekreteri olan Şaban Yıldız 1 Mayıs 1975'te kuruluşu yapılan Partimizde de görev aldı. 1961'den günümüze kadar Türkiye İşçi Partisi saflarında çeşitli görevler üslenen Yıldız'a ilk kuruluşa ilişkin bazı sorular sorduk. O günlere ait anı ve değerlendirmeleri içeren cevaplar aldık.

ÇARKBAŞAK — İşçi Partisinin kuruluşuna kadar bu konuya ilişkin gelişmeleri kısaca özetler misiniz?

Ş. YILDIZ — Çok partili döneme girildiğinde, 1946'larda, işçiler tek parti dönemi'nin CHP baskısına tepki olarak kurulan bütün partilere ilgi gösteriyorlardı. Bu yıllarda Demokrat Parti öncelikle böyle bir ilgi alanı oldu. DP'yi ben de böyle bir ilgiyle ve olumlu karşıladım. DP'ye üye oldum. Umut da üyelik de uzun sürmedi. 1948'de, 10 Temmuz'da İnönü ve Celal Bayar tarafından birlikte yayınlanan beyanname beni uyardı. DP'nin bir muvazaa partisi olduğu kanısına vardım, istifa ettim.

DP iktidarı dönemi ise CHP'yi arattı. Bütün vadettiklerini inkar etti. İşçiler üzerinde baskılar arttı. Sendikalar Birlikleri kapatıldı. DP'nin işçilerin partisi olmadığı ve olamıyacağı açığa çıktı. Bu sıralarda işçilerin çıkarlarını ancak kendilerinin savunabileceği gittikçe yaygınlaşıyordu.

1957'de Sendika yöneticileri arasında mevcut partilerin dışında işçileri temsil edecek bir Parti kurulması düşünülmeye başlandı. Bu yıllarda 'Demokrat İşçi Partisi' adında bir parti de kurulmuş daha sonra kendileri tarafından kapatılmıştı. Ancak ortam bir işçi partisi kurmaya elverişli değildi.

1960'da, 27 Mayıstan sonra daha demokratik bir ortam doğmuş. Sendikaların çalışmaları da rahatlamıştı. İstanbul Sendikalar Birliği içinde işçilerin bağımsız bir parti kurması tartışılmaya başlandı. Ben Sendikalar Birliğinin Genel Sekreter yardımcısı idim. Sendika yöneticisi arkadaşlarla çeşitli temas ve görüşmeler yürüttük. O sırada Milli Birlik Komitesinin Partilerin kuruluşu ve seçimlere katılmasına ilişkin bildirisi yayınlandı. Süre 13 Şubatta bitiyordu. Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluş çalışmalarını hızlandırdık. Çeşitli Parti tüzüklerini inceleyerek tüzüğü yazdık. Kurulacak partilerin seçimlere katılabilmesi için konulan son gün, yani 13 Şubat 1961 günü kuruluş dilekçesini İstanbul Valiliğine verdik.

ÇARKBAŞAK — Tüzükte neler amaçlanıyordu, tüzük hazırlık çalışmalarına kimler katıldı?

Ş. YILDIZ — Tüzük konusunda elimizde pek fazla malzeme yoktu. Daha önce kurulmuş partilerin tüzüklerini inceledik, onlardan yararlandık. Demokrat İşçi Partisi tüzüğünden yararlandık. Tüzüğün temelini işçilerin çıkarlarının ancak işçilerin bağımsız Partisi ile savunulabileceği ilkesi oluşturuyordu. Diğer konularda «klasik bir parti» tüzüğüydü. 1962 başlarında Partinin Genel Başkanı değişip, Yönetim Kuruluna yeni arkadaşlar katılınca, kurucular toplanarak Tüzüğü değiştirdiler. Kurucuların kongre yetkileri de sona erdi. İlk Tüzük hazırlıklarında Avni Erakalın, İbrahim Güzelce ve başka arkadaşlarla ben çalıştık.

ÇARKBAŞAK — Türkiye İşçi Partisi'ni kurduğunuz dönemde koşullar böyle bir Parti kurulması için elverişli miydi? Partinin gelişmesi konusunda ne düşünüyordunuz?

Ş. YILDIZ — Biraz önce de söylediğim gibi 27 Mayısla birlikte daha demokratik bir ortam gelmişti. Böyle bir Parti kurulabilirdi ve kurulmalıydı. Herzaman olduğu gibi belli zorluklar vardı tabii. Daha sonraki bir gelişmeyi örnek vermek isterim. 31 Aralık 1963'te İstanbul Sendikalar Birliği tarafından düzenlenen Saraçhane Mitingi o güne kadar düzenlenmiş en kitlesel işçi mitingi olmuştu. Ben de bu mitingte konuşma yaptım. TİP'te görev alan başka sendika yöneticisi arkadaşlar da konuştular. Ben «İşçi sınıfının bağımsız siyasi hareketinin gerekliliğini» anlattım. Bu sözlerim binlerce işçinin olumlu tepkisini ortaya çıkardı. Miting Sendikalar Birliğince düzenlenmişti, fakat konuşmacıların hepsi aynı zamanda Partili idi. Bu kanımca Partinin kurulması ve gelişmesi için şartların uygun olduğunu gösteren çok somut bir ölçüdür.

Partinin gelişmesi konusunda kuşkusuz umutluyduk. Umutlu olmaktan da öteye gelişeceğini görüyorduk, biliyorduk. İlk görev olarak örgütlenmeyi, sanayi bölgelerinden başlayarak öncelikle işçiler arasında örgütlenmeyi tesbit ettik. Bu konuda çaba harcadık. Gerçekten de örgütlenme çalışmalarımız hızla gelişti. İstanbul, Kocaeli, İzmir, Adana ve Gaziantep ilk kurulan il örgütleri oldu. Örgütlenmeye verdiğimiz önem hiçbir zaman azalmadı.

Şaban Yıldız'ın Özgeçmişi

1917'de Yunanistan'da Naslic'de doğdu. Yoksul köylü olan ailesiyle birlikte 1924'de 'mübadil göçmen' olarak Türkiye'ye gelince ailenin durumu değişmedi. Çatalca, Elbasan köyüne iskan olunan ailesi ile birlikte okula başlamadan tarım işçiliğine başladı. Bu arada okula da gitti. Üç yıl köyde okudu. İki yıl da Çatalca'da. Yazın hergün 5 km yürüyerek gidiyordu ilçeye. Kışın da tuttukları bir odada iki kişi kalıyorlardı.

İlkokulu bitirdikten sonra ortaokula başladı. Ancak bir ay okula gitme imkanı buldu. Beş kardeştiler ve babası ona para gönderemiyordu. Çaresiz okulu bıraktı.

Köyde çalışmaya, inşaatlarda işçilik yapmaya başladı. Ne iş bulursa yaptı. 1935'te 18 yaşında İstanbul'a abisinin yanına geldi. İlk işi, Feshane Fabrikasındaydı. 6 kuruş saat ücreti ile çalışıyordu. Kısa bir süre sonra iş bitti. Karabük'de inşaat işçiliğine başladı. 1940'da dokuma fabrikasına girdi, askerlik dönüşünde aynı fabrikada çalışmaya devam etti. 1943 yıllarından başlayan bilinclenme süreci 1946'da Sümerbank Defterdar Fabrikasın da sendikalaşma hareketi ile somut bir mücadeleye dönüştü. O günden beri sınıf mücadelesinin her alanında, çile'li ama onur verici bir hayatı sürdürüyor.

ÇARKBAŞAK — Siz kuruluş hazırlıklarında bulunduğunuz gibi Partinin ilk Genel Sekreteri olarak birçok gelişmeyi yakından biliyorsunuz. Çeşitli çevrelerin Partinin kuruluşuna ve gelişmesine ne tepkiler gösterdiği konusunu da kısaca açıklar mısınız? Partinin kurucu ve yöneticileri üzerinde baskılar oldu mu?

Ş. YILDIZ — Açık tepkiler yerine başlangıçta bir suskunluk ve bekleme vardı. Burjuvazi de açık baskı yerine dolaylı yollarla Partiyi zayıflatmayı seçti. Kurucular arasındaki bazı kişilerin çeşitli zaaflarından yararlanıldı. Bazıları teslim alındı, bazıları korkutuldu, geri çekilmeleri sağlandı. Bu doğaldı. Kurucuların bir kısmının bilinci «işçilerin de bir partisi olsun» isteğini pek aşamıyordu. Uzun hazırlıklar, kadro çalışmaları sonucunda bir araya gelinmemişti.

ÇARKBAŞAK — Türk-İş'in Partiye karşı tutumu ne idi, İlişkileriniz ne düzeyde oldu?

Ş. YILDIZ — Türk-İş de başlangıçta Partiye ilişkin görüşünü açıklamaktan geri durdu. Açık bir tepki vermedi. Sessizce beklemeyi tercih etti. Ancak Partinin sosyalist nitelik kazanmaya başlamasıyla birlikte gerici çevrelerle birlikte Türk-İş'in de tavrı açığa çıktı. Partinin sosyalist nitelik kazanması ve gelişmesi Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'u da rahatsız ediyordu. Nitekim 1962'de Demirsoy, İzmir'de, «Çalışanlar Partisi» adında bir partinin Türk-İş yöneticileri ve işçiler tarafından kurulacağını ilan etti. İlan edilmekle de kalınmadı. TİP'in gelişmesini bu yolla durdurmak, Partiyi tasfiye etmek istiyorlardı. Ancak bunu başaramadılar. Birçok girişimde, temasta bulunuldu. Ancak bu isteklerini gerçekleştirmeleri mümkün olamadı. TİP'in gelişmesi sürdü. «Çalışanlar Partisi» girişimi fiyaskoyla sonuçlandı.

ÇARKBAŞAK — «Partinin sosyalist niteliğinin, işçi sınıfı partisi olarak niteliğinin belirlenmesi 1964'de İzmir'de yapılan Birinci Büyük Kongre ile noktalandı» diyorsunuz.

Ş. YILDIZ — Evet. 1964 İzmir kongresinde Partinin programı kabul edildi. Bu programla Türkiye İşçi Partisi 'işçilerin partisi' olmaktan 'işçi sınıfının partisi' olmaya geçtiğini somutladı.

ÇARKBAŞAK — Yıldız arkadaş, siz Partinin kurucusu ve ilk Genel Sekreteri idiniz. Çeşitli görevler üslendiniz. Bugün de Partimizin üyesi olarak mücadelenizi sürdürüyorsunuz. Bir de 20 Temmuz 1971'de Parti kapatılırken siz Genel Başkan Vekili idiniz. Bu konuda ÇARKBAŞAK'a söylemek istediğiniz şeyler olmalı.

Ş. YILDIZ — Evet. Parti Genel Yönetim Kurulu üyesi bazı arkadaşlarımız tutuklanmıştı. Henüz tutuklanmamış üyelerle Düzce'de toplanan Genel Yönetim Kurulu Sıkıyönetim Kanununun iptali için Anayasa Mahkemesine dava açılması kararı verdi. Hatırlayacaksınız, bu müracaat üzerine Parti kapatıldıktan sonra Anayasa Mahkemesi Sıkıyönetim Kanununun bazı maddelerini iptal etmişti. Genel Başkan Behice Boran'ın her an tutuklanabileceğini biliyorduk. İşte bu toplantıda arkadaşlar beni de Genel Başkan Vekilliği görevine getirdiler. Parti kapatıldığında bu görevi sürdürüyordum.

15 Haziran 1971

«Partimiz eskisi gibi çalışmaya devam edecek»

Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu 22 Mayıs 1971 günü Düzce'de olağanüstü toplanmış ve Genel Başkan Behice Boran'ın «mücbir bir sebeple görevini fiilen yapamaz» duruma gelmesi halinde Genel Yönetim Kurulu üyesi ve eski Genel Başkan Şaban Yıldız'ın kendisine vekalet etmesini kararlaştırmıştı. Genel Başkan Behice Boran, iki Genel Sekreter ve Merkez Yönetim Kurulu'nun 13 üyesinden 9'unun tutuklanması üzerine Şaban Yıldız 26 Mayıs 1971 gününde Genel Başkan Vekilliği görevini üslenmiş ve Partinin il ve ilçe örgütlerinin acil görevleri üzerine bir genelge yayınlamıştı.

Bu Genelgenin son bölümünü 15 Haziran 1971 tarihli son «Parti Gazetesi»nden aktarıyoruz.

4. İl ve İlçe Yönetim Kurullarımız tüzüğümüz uyarınca normal çalışmalarına devam edecek, parti üyeleriyle en sıkı teması devam ettireceklerdir. Birlik ve beraberliğin en kuvvetli tutulması gereken günler yaşıyoruz. Partimiz bu dar ve sıkıntılı şartlardan dimdik ve sımsıkı bir dayanışma içinde çıkacak, yurdumuzda gerçek demokrasiyi, tam bağımsızlığı ve sosyalizmi gerçekleştirmek yolundaki şerefli görevine devam edecektir. Bütün örgütlerimizin ve üye arkadaşlarımızın kendilerine düşen görevleri şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da kararlılık ve disiplin içinde yerine getireceklerinden eminiz.

5 — Bütün il ve ilçe örgütlerimiz;

a) Partiyi hergün açık tutacaklardır.

b) Bütün üyelerimizin Partiyle bağlarının devamlılığını sağlıyacaklardır.

c) İçinde bulunduğumuz şartların özelikleri gözönünde tutularak, üye ödentilerini ve bağışları herzamankinden daha etkili ve titiz bir şekilde toplayacaklardır.

d) Gözaltına alınmış bulunan, alınmış olup da serbest bırakılan, hakkında tutuklama kararı çıkarılan Parti üyelerimizin isimlerini, görevlerini, gözaltına alınma ve serbest bırakılma ya da tutuklanma tarihlerini ve biliniyorsa bu işlemlerin gerekçelerini, en kısa sürede Genel Merkez'e bildireceklerdir.

e) Gözaltına alınan arkadaşlar için bütün hukuki ve benzeri teşebbüsleri yapacaklar, imkânlar elvermezse avukat ve diğer ihtiyaçlar konusunda en kısa sürede Genel Merkez'e bilgi vereceklerdir.

f) Partimizin sosyalist mücadelesinin ayrılmaz parçası olarak demokrasi mücadelesinin de öncüsü olduğu gözönünde tutularak, Parti üyeleri dışındaki ilericilerin benzer durumda olanlarından gelecek taleplerin imkânlar ölçüsünde karşılanmasına çalışılacaktır.

6 — Bütün il ve ilçe örgütlerimiz;

a) Genel Merkez'den özel talimat olmadıkça, bildiri yayınlamıyacaklar, gazete ve benzerleri yoluyla Parti görüşü açıklamıyacaklar ve demeç vermeyeceklerdir.

b) Genel Merkez'in yolladığı genelgelere ve talimata kesin olarak uyacaklardır.

c) Genel Merkez'den gönderilecek genelgelerin ve talimatın gereğini ve açıklamaları derhal üyelere duyuracaklardır.

d) Bugünkü olağan olmıyan şartlar altında Partimizin görevlerini yerine getirebilmesinin, bu şartlardan geçerek niteliğini daha da geliştirmiş, pekişmiş ve güçlenmiş olarak çıkmasının tek şartının bütün Parti örgüt ve üyelerimizin kesin bir disiplin içinde ve tam bir kararlılıkla yukarıdaki hususların yerine getirilmesi olduğu açıkça bilinmelidir.

Bugün Parti görevinin en somut belirlenmesi tam ve kesin disiplin ve kararlılıktır.

Sosyalizm için elele mücadelemizde başarı dileklerimle, gözlerinizden öperim.»

Şaban Yıldız
Genel Başkan Vekili

ÖRGÜT HABERLERİ

Genel Başkan Hakkında Soruşturma Açıldı

Partimiz Genel Başkanı Behice BORAN'ın Barış Komitesinin davetlisi olarak gittiği Sovyetler Birliği'nde Ekim Devriminin 60. yılı kutlama törenlerinde yaptığı bir konuşmadan dolayı Askeri Savcılıkça ifadesi alınmak istendi.

Genel Başkan «Bu tür davaların açılamayacağı, Parti Genel Başkanı olarak Askeri Mahkemece yargılanmasının anti demokratik olduğunu ve sivil şahısların Askeri Mahkemede yargılanmaları konusunun Anayasa Mahkemesine intikal ettiğini» belirterek ifade vermeyeceğini Askeri Savcıya bildirdi.

KARŞI SALDIRI VE BASKILAR SÜRÜYOR PARTİ LOKALLERİNE VE ÜYELERİNE

15 Şubat 1978 günü Partimiz Kayseri İl binasının yan tarafına konulan dinamitin patlamasıyla, binada tahribat meydana geldi.

Parti üyelerimize ve binalarına karşı sürdürülen saldırıların bir an önce önü alınmalıdır. Bu tür saldırıların nereden kaynaklandığı, kimlerce örgütlendiği Partimiz tarafından kamuoyuna defalarca açıklanmıştır. Güvenlik kuvvetleri ve ilgililer Parti üyeleri üzerinde baskı kurmak yerine faşist saldırıları önlemeye yönelmelidirler.

BURSA'DA GÖREV SATAN PARTİ ÜYELERİ GÖZ ALTINA ALINDI

Bursa'da Görev Gazetesi satan Parti üyeleri polisce gözaltına alındı. Karakoldan 1. Şubeye sevkedilen Partililer burada ayrı hücrelere konuldular.

Bursa İl Başkanlığı olaydan sonra yayınladığı bir bildiriyle bu yasa dışı uygulamayı protesto etmiştir. Bildiride, «Siyasi şube memurlarınca keyfi bir sorgulamaya tabi tutulan arkadaşlarımız, tartaklanmış, hakarete ve işkenceye uğramışlardır. Türkiye İşçi Partililere uygulanan bu keyfi ve baskıcı politikanın uygulayıcılarını şiddetle protesto eder, bu konuda yetkili ve sorumluları göreve davet ederiz.

«Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunda, Türkiye İşçi Partisi'nin inançlı ve kararlı üyeleri bu baskı ve işkence uygulamalarıyla yıldırılamaz. Sorumsuz görevlilere görevlerinin sorumluluğunu bir kez daha hatırlatmak isteriz» denmektedir.

Bir süre birinci şubede gözaltında tutulan arkadaşlarımız, daha sonra mahkemeye sevkedilmeksizin salıverilmişlerdir.

Parti Örgütlerinde Eğitim Çalışmaları Yoğunlaşıyor

İSTANBUL İLİNDE ADAY ÜYE EĞİTİMİ SÜREKLİ HALE GETİRİLDİ

Aday üyelik süresi Partiye üyelik için başvuran arkadaşlarımız için bir denenme, sınanma süresidir. Aday üye bu süre içinde Parti ideolojisini kavrama, disiplinli bir şekilde Parti eylemine katılmakla yükümlüdür. Bu sınavı başarıyla geçmek, üyeliğe hak kazanmak için özveriyle çalışır.

Aday üyelik dönemi bir sınama olduğu kadar bir yetişme dönemidir de. Aday üyenin eğitilip yetiştirilmesi Parti yöneticilerine de önemli görevler yüklüyor. İlçe ve İl Yönetim Kurulları ile Genel Merkezce bu konuda çeşitli çalışmalar bugüne kadar sürdürüldü. ÇARK BAŞAK aday üyelerin eğitimi ve yetiştirilmesi üzerinde önemle durdu. 11 Aralık seçimlerinden bu yana yeni aday üye kazanma alanında görülen artış konunun önemini daha da artırıyor.

İstanbul İl Yönetim Kurulu da bu gereği göz önüne alarak her ay, o ay içinde ilçelere başvuran aday üyelerin Parti Tüzüğü ve Programındaki belli başlı ilkeleri özümlemesini sağlamak için «Aday Üye Eğitimi» düzenledi. Her ayın ikinci pazar günü yapılacak seminerde aday üyelerin Parti yaşamı ve işleyişi hakkında ilk somut bilgileri edinmesi, amaçlanıyor. Aday üyelerin gecikmeksizin Parti eylemine katılabilmesini sağlamakta da «Aday Üye Eğitimi»nin yararı göz önünde tutuluyor.

İZMİR'DE BİRİNCİ İL EĞİTİM SEMİNERİ YAPILDI

28-29 Ocak cumartesi ve pazar günleri İzmir İl Yönetim Kurulu İlçe yöneticileri ve bazı Çalışma Ekibi Başkanlarını kapsayan ilk il eğitim seminerini yaptı. İl lokalinde yapılan eğitimde «İkinci Merkez Eğitim Semineri»nde ele alınan konulardan ve bu toplantıya katılan üyelerin tuttukları notlardan yararlanıldı.

Seminere çağrılı olanlara daha önceden konular ve yararlanılması gereken kaynaklar teksir edilerek verildi. Seminere katılanların daha önceden konularla ilgili temel metinleri okumaları ve böylece eğitim çalışmasının görevli ile katılanlarca ortaklaşa geliştirilmesi amaçlandı. «İşçi Sınıfı Hareketinde Birlik Sorunu», «Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele», «Irkçılık, Milliyetçilik, Enternasyonalizm ve Doğu Sorunu» ve «Partimizin Örgütsel İşleyişi, Somut Sorunlarımız ve Görevlerimiz» konularının ele alındığı seminerin sonunda «Yapılan Çalışmanın Değerlendirilmesi ve Öneriler» üzerine tartışıldı.

İzmir İl Yönetim Kurulu, konuların esas olarak Parti metinlerine dayalı ve Parti eylemini geliştirici tarzda ele alınmasını kararlaştırdığı «İl Eğitim Seminerlerini» belli aralıklarla sürdürmeyi ve daha çok İlçe yöneticisinin katılmasını sağlamayı amaçlıyor.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ
üye kimlik kart
1978

Adı ve Soyadı	Salih Ecer
Baba adı	Nihat
Doğ. yeri ve yılı	Ankara - 1954
Başvurma Tar.	18/3/1975
İlçesi, Sıra No.	Eminönü - 34

G. Merkezin 13/3/1976 gün ve 3 sayılı kararıyla üyeliğe kabul edildi.

Parti Üyeleri Kimlik Kartlarını Yenilemeye Devam Ediyor

Bugüne kadar ilçelerine başvurarak kimlik kartını yenilemiş olan birçok arkadaşımız yeni kartını almanın, Parti üyesi olmanın onurunu taşımaya devam etmenin heyecanını duyuyorlar. Henüz kartını yenileme fırsatını bulamamış üyelerimiz de ilk fırsatta ilçelerine gitmeye hazırlanıyor.

Kimlik kartlarının yenilenmesi üyelerle birlikte ilçe ve il yöneticilerine de görevler yüklüyor. Üyelerimizin kart yenilemedeki heyecanını yönetici arkadaşlarımız da duyuyorlar. Bütün bağlı üyelerinin kimlik kartını yenilemiş olmasının yönetim kurulları için bu bilince erişmiş yetişkin üyelere sahip olma anlamına geldiğini biliyorlar. Genel Merkez'e ulaşan ilk bilgilere göre henüz kart yenileme süresi dolmadığı halde bütün üyelerinin kartını yenilemesiyle bu görevi şimdiden tamamlamış örgütlerimiz var.

Çalışma Ekipleri Çark Başak'ı Değerlendiriyor

Ankara - Çankaya İlçesi'ne bağlı bir Çalışma Ekibi.

ÖĞRENDİKLERİMİZİ VE DENEYLERİMİZİ ÇARK BAŞAK'A AKTARMALIYIZ

Çark Başak iki önemli işlev yüklenmiştir: Bilgi taşıyıcı, deney aktarıcı olmak. Bu iki özelliği Çark Başak'ın çalışma ekiplerinde bir eğitim aracı olarak kullanılması ve giderek Parti'nin örgütlenmesi konularında ön plana çıkmaktadır. Çark Başak'ın özelliği her eylemimizin, bu arada eğitim çalışmalarımızın da örgütlenmeye yönelik olmasından doğmaktadır.

Çalışma ekiplerinde Çark Başak'ın eğitim aracı olarak kullanılmasında karşılaşılan en önemli sorun, makalelerin, yazıların, haberlerin eğitim konusu yapılabilmesindeki beceriklilikle ilgilidir. Fakat tek başına bu durum örgütleyici yeteneğimizin geliştirilmesi için yeterli olmamaktadır. Yaşayan bir organizma olarak Parti'nin tüm canlılığını karşımızdakine aktarabilmek, bu anlamda Çark Başak'ta yer alan örgüt haberlerini de eğitim konusu yapmakla mümkündür.

Yukarıda sözünü ettiğimiz becerikliliği, güncel olayların karşılığı olan bir yazıyı eğitim konusu yapmakta da göstermeliyiz.

Çark Başak'ın eğitim aracı olarak kullanılması yerleştirildiği ve derinleştirildiği ölçüde ekip içi uyum da iyileştirilmekte ve örgütlenme çalışmalarında bir bütün olarak hareket edebilme olanağı sağlanmaktadır.

Eğitim konusu olarak saptanan yazının, ekip içi eğitim çalışmasından önce ve kimi zaman onu bütünleyici başka bir yayınla birlikte ele alınıp incelenmesi eğitimin canlılığını ve verimliliğini artıran bir unsur olmaktadır.

Hakim sınıflara ve sapık akımlara karşı ideolojik silahlanmanın en önemli yolu, hareketimizin bütünlüğünü ve hedeflerini kavrayabilip örgütlenmekten geçmektedir. Bu anlamda Çark Başak'ın önemi açıktır.

Parti gazetesi, Partinin tek bir ideolojiye sahip olmasını, her durum ve gelişme karşısında bütün Parti örgütünün ortak tavır almasını sağlayacaktır. En ileri örgütlenme biçimi ile üstüste çakışabilen en ileri eğitim araçları ve yöntemleri iktidara yürüyen hareketimizin gelişme sürecini hızlandırıcı olacaktır.

İstanbul - Şişli İlçesine bağlı bir Çalışma Ekibi.

ÇARK BAŞAK'IN EKİPLERİN EĞİTİMİNE KATKISI

Parti yayınlarımız işlevleri, dolayısı ile içerik ve biçimleri açısından farklılık gösterir. Çark Başak'ın en önemli işlevi; Parti üyeleri, kurullar arasında bilgi ve deney alış verişini, aktarımını sağlamak. Bu nedenle, Çark Başak'ın hazırlanmasında «Parti'nin toplum içindeki hassas duyargaları» olan çalışma ekiplerine büyük görevler düşüyor. Bu görevler, katkılar diğer yayınlarımız için de geçerli. Ama Çark Başak'ın hazırlanması için gerekli yazıları yazmak daha kolay. Çünkü bu yazılar kendi çalışma alanımızdaki deneylerin, bilgi birikimlerinin aktarılması olabilir.

Diğer yayınlarımıza oranla, Çark Başak'a yazı yazmak daha kolay olmasına rağmen, bizlerin bu konuda çekingen davrandıkları gerçek. Bunun göstergelerinden biri de Çark Başak üçüncü yayın yılına girdiği halde, çalışma ekiplerinden gelen değerlendirme yazılarının sayısının yalnızca beş olması.

Çalışma ekiplerinden gelen katkıların arttırılması için yapılabilecek, gerçekleştirilebilecek bir önerimiz var:

— Yetkili kurulların, özellikle güncel konularda çalışma ekiplerini yazı yazmaları için görevlendirmeleri. Bu, Partili arkadaşlarımızın yazı yazma alışkanlığı kazanmalarını, geliştirmelerini kolaylaştıracaktır.

— Çalışma ekiplerinin hazırladığı bu yazıların, yetkili kurullar tarafından incelenmesi, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra Parti yayınlarından birinde yayınlanması için ilgili kurula iletilmesi. Bu da yayınlarımızı, daha çok ve çeşitli yazılar içeren bir niteliğe kavuşturacaktır.

Çark Başak Parti içi eğitimde en önemli kaynaklardan biri. Bu nedenle, diğer yayınlarımıza oranla düzensiz olan yayınlanma periyodunun düzenli bir hale gelmesi bu işlevin yerine gelmesini kolaylaştıracak.

Bunu kendi ekibimizin somut durumuyla daha iyi açıklamak mümkün. Ekip üyelerimizin, sürekli değişen vardiyaları nedeniyle, ekip toplantı tarihlerini aylık olarak planlamaktayız. Bu toplantıların bir kısmı eğitim toplantısı olarak geçmekte. Toplantı tarihini ve eğitim konusunu daha önceden saptayarak, toplantılara hazırlıklı gelerek ekip içi eğitim toplantılarında kullandığımız temel kaynaklardan biri Çark Başak. Çark Başak'ın düzenli çıkamaması (örneğin her ayın belli bir gününde) nedeniyle daha önceden saptanan Çark Başak değerlendirme toplantılarını aksatmadan sürdürebilme olanağına sahip değiliz. Daha düzenli çıkması halinde önemli bir kaynak olan bu yayınımızdan daha çok yararlanmamız mümkün olacaktır.

Çark Başak'la ilgili önerilerimiz bunlar. Ekibimizin Çark Başak'ın yayına hazırlanması açısından yapabileceği katkıları da şöylece sıralayabiliriz.

1. Ekip içi eğitim çalışmasını nasıl planladığımızı, ne derece uygulayabildiğimizi, nasıl yararlar sağlayıp, nelerde eksik kaldığımızı anlatan,

2. Çalışma ekibimizin görevli bulunduğu işyerinde örgütlü Sendika'da ekip üyesi arkadaşlarımızın çalışmalarına ilişkin,

3. Yetkili kurulların yönlendirilmesiyle, çalışma alanımızın somut verilerinden, deneylerinden hareketle; tüm Partili arkadaşlarımızın yararlanabileceği, genel konular hakkında yazılar yazabiliriz.

İzmir, Merkez İlçesine bağlı bir Çalışma Ekibi.

ÇARK BAŞAK PARTİ EYLEMİNİN YOLUNU AYDINLATIYOR

Ekibimiz kurulduğunda ekip üyelerinin partili mücadele ve çalışma ekipleri konusunda fazlaca bilgileri ve pratikleri yoktu. Daha önce örgütlü mücadele içine girmemişlerdi. Her ne kadar programı, tüzüğü okumuş ve kendi özgür iradelerimizle karar vererek partiye üye olsak da yine de önceleri ekip çalışmalarında çekimserlik, kararsızlık gösteriyorduk. En büyük eksikliğimiz deneydi. Ekibimiz görev alanında Parti eylemini nasıl yürütecekti? Çark Başak'ta, 35. sayıda çıkan iki ekibin deneyleri bize ışık tuttu. Ekibimiz yerleşik bir oturma yeri ekibidir. Çark Başak'ta deneylerini aktaran iki ekip de oturma yerine yönelik ekiplerdi ve önemli adımlar atmışlardı. Bizim ekibimizde ilk etapta ev gezmelerine m[illegible] ki arkadaşlar yörede oturuyordu. Yönelik ekiplerin başardıklarını bizim başarmamız çok daha kolaydı. Bu yüzden ilk etapta ev gezmelerine başladık. Gündüzleri Görev gazetesi sattığımız evlere akşamları ziyarete gitmeğe başladık. Şeker ve Kurban bayramlarında da bayram ziyaretleri yaptık. Bizi evvelden tanıyan semt halkı, Partili olarak yadırgamadı. Kahve ve mahalle arkadaşlarımız bize partiyle ilgili sorular sormaya başladı. Eskiden mahalledeki AP-CHP tartışması kısa zamanda CHP-TİP tartışması şekline dönüştü.

Bu noktada ekibimizin karşısına yeni bir sorun daha çıkıyordu: Tartışma... Bir çok konudaki teorik ve pratik eksikliğimiz, Parti'nin bir takım konulardaki görüşlerini yeterince kavramadığımız, bilmediğimiz için tartışmalarda tıkanıyorduk. Her tıkanışta Çark Başak'ta o konuyla ilgili bir yazı bizim için bir cankurtaran oluyordu. Ekibimizin ilişkileri geliştikçe Parti yayınlarının önemini daha iyi kavradık.

Eğitim de bizim için en önemli bir konuydu. Parti eyleminde başarı eğitime sıkıca bağlıydı. Bu konuda çok sorunumuz vardı. Arkadaşların hemen hepsi çalışan kimselerdi, fazla kitap okumaya fırsatımız olmuyordu. Ekip toplantılarında Çark Başak'ı mutlaka okuyorduk. Bu okuma ve tartışmalarımız ekibimizin eyleminin yolunu aydınlatıyor.

Partimizi yöremizde, ilçemizde ve daha geniş olarak ilimizde görüyorduk. Bütününde tüm ülkede Parti hareketi nasıldır, ne durumdadır, bilmiyorduk. Parti hareketini çeşitli örgütleriyle, yaptıklarıyla, eylemleriyle, deneyleriyle Çark Başak'ta tanıdık. Partimizin bir çok başarılarını okumak bize daha büyük bir güç kattı. Ekip olarak bizim, Partimizin bütünüyle fikir ve eylem birliği içinde olmamıza olanak sağladı.

Parti örgütünün, Çalışma Ekiplerinin deneyleriyle birlikte bütün dünyada geçmişte ve günümüzde yaşanan başka deneylerin de aktarılması ekibimiz için yararlı olacak.

Kuruluşundan

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kuruluşundan bu yana 11 yıl geride bırakıldı. DİSK'in kuruluşu ve gelişmesi, Türkiye işçi sınıfının tarihinde oldukça büyük önem taşıyan bir dönemi içine almaktadır. Son 11 yıl, işçi sınıfımızın, geçmiş dönemlere göre çok daha hızlı bir deney kazanma sürecini geçirdiği, sınıf mücadelesinin toplumsal yaşamın bütün alanlarında gitgide daha ileri boyutlara ulaştığı bir dönem olmuştur. DİSK'in bu gelişmeler içinde önemli bir yeri ve payı vardır.

DİSK, son yıllarda, gelişmesinin yeni bir dönemine girmiştir. DİSK içinde son yıllarda meydana gelen gelişmeler, işçi sınıfımızın ilerici sendikal hareketi açısından, olumlu yönlerinden çok, olumsuz yönleriyle kendisini göstermiştir. DİSK'in 1975 yılında yapılan 5. Genel Kurul'undan bu yana izlenen gelişmelerin genel doğrultusu, örgütün, işçi sınıfı hareketinin günümüzdeki temel ve ivedi görevlerinin gerisinde kalan bir konuma itilmesi yönünde olmuştur. DİSK'in 11. yılında, ilerici sendikal hareket, çözümlenmeyi bekleyen eskisinden de büyük ve güç görevlerle karşı karşıyadır.

DİSK'in işçi sınıfı hareketinin temel ve ivedi görevlerinin gerisine itilebilmesi, bir yandan burjuvazinin ilerici sendikal hareketi yörüngesinden saptırma girişimlerinin, diğer yandan da, DİSK üst yönetiminin işçi sınıfına karşı taşıdığı sorumluluklarla bağdaşmayan politikasının sonucu olmuştur.

DİSK, 1967 yılının 13 Şubat'ında, işçi sınıfımızı, Türk-İş'in izlediği sınıf uzlaşmacısı çizginin ihanetinden kurtarmak amacıyla kurulmuştur. DİSK, demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerine kuruluş gününden itibaren bilinçli olarak sahip çıkabilmiş değilse de, DİSK'in kuruluşunun temelinde Türkiye işçi sınıfının sınıf sendikacılığı doğrultusunda onyıllar boyunca edindiği birikimin gücü yatmaktadır. DİSK'in kısa sürede gelişip güçlenmesini, işçi sınıfının kitlesel birliğini oluşturabilecek bir merkez niteliğini almasını sağlayan, işçi sınıfımızın DİSK'te burjuvaziye ideolojik ve politik olarak bağımlılık zincirinden kurtuluşun yolunu görmüş olmasıdır. DİSK'in demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri doğrultusunda gelişip güçlenmesini sağlayan da, yine işçi sınıfının DİSK'e sahip çıkması olmuştur.

DİSK'İ KURAN VE YÖNETEN SENDİKACILAR, SENDİKA YÖNETİCİLİĞİNİ İŞÇİ SINIFININ ÜZERİNDE ÖZEL BİR AYRICALIK OLARAK GÖRME EĞİLİMLERİNİ YENEMEMİŞLERDİR

DİSK'in işçi sınıfının sahip çıktığı gerçek bir sendikal kitle örgütü olarak gelişmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri, DİSK'i kuran ve yöneten sendikacıların TİP ile olan ilişkileridir. DİSK yöneticilerinin çoğunluğunun, bilimsel anlamda bir sosyalizm anlayışını benimsemiş olmasalar da, TİP'nin de kurucuları ve yöneticileri arasında yer almaları, onları ideolojik ve politik olarak TİP'nin sosyalist doğrultusunda göstermiştir. TİP'nin yoğun sosyalist propaganda ve ajitasyonundan etkilenen, keskinleşen mücadele içinde sınıf çıkarlarının bilincine varmaya başlayan öncü işçiler, DİSK'i, yalnız ekonomik ve demokratik haklarının bir güvencesi olarak değil, aynı zamanda kapitalist sömürüye karşı sınıf dayanışmasının da bir örgütü olarak görmüşlerdir.

Ne var ki, DİSK'in örgüt olarak işçi sınıfının gerçek sınıf ve kitle sendikası olarak gelişmesi, DİSK'in yönetiminde de aynı doğrultuda olumlu bir gelişmeyi yaratamamıştır. Sınıf ve kitle sendikacılığı, sendikaların yöneticilerinden, işçi sınıfının genel çıkarlarını her türlü kişisel ya da grupsal çıkardan üstün tutabilmeyi, sendikal demokrasiyi her koşulda koruyup geliştirebilmeyi gerektirir. Oysa DİSK'i kuran ve yöneten sendikacılar, Türkiye'de sendikal hareketin geçmişinde derin kökleri olan, sendika yöneticiliğini işçi sınıfının üzerinde özel bir ayrıcalık olarak görme eğilimlerini yenememişlerdir.

DİSK yöneticisi sendikacılar TİP içinde de, kendilerini bağımsız, özerk bir grup, hatta «işçi sınıfının temsilcileri» olarak gören **sendikalist** bir anlayışa bağlı kalmışlardır. Aynı anlayışın bir sonucu olarak, Parti içinde, M. A. Aybar'ın, işçi sınıfının mücadelesinde Parti'nin öncülüğünün yerine kendiliğindenliği koyan, işçi sınıfının politik iktidarının sosyalist toplumdaki rolüne karşı çıkan sağ revizyonist çizgisinin safında yer almışlardır. TİP'nin, Parti içinde «özerk» grupların varlığına izin vermeyen bilimsel sosyalist bir çizgiye oturmasını belirleyen 1970 sonundaki 4. Büyük Kongresi, TİP üyesi DİSK yöneticilerinin çizgisinin TİP'den ayrılmasının son halkası olmuştur. Bu tarihten sonra DİSK üst yöneticileri, kendilerinin ilerici sendikal hareket içindeki konumlarını koruyabileceğini umdukları yeni bir politik görünüm aramaya başlamışlardır.

15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi ve onu izleyen faşist 12 Mart muhtırası, DİSK üst yönetimindeki gelişmeler için bir dönüm noktası olmuştur. Büyük İşçi Direnişi, işçi sınıfı içinde yeni öncü unsurların ortaya çıkmasını ve bunların DİSK tabanı içinde giderek söz sahibi durumuna geçmelerini sağlayarak, DİSK'i sınıf sendikacılığı temellerinde geliştirmek için tabandan gelen eğilimin daha da güçlenmesine yol açmıştır. Buna karşılık DİSK üst yönetimi, sınıf mücadelesindeki safların iyice ayrıldığı bu dönemde, işçi sınıfımızın ekonomik ve demokratik hakları için giriştiği Büyük Direniş'in sorumluluğunu üstlenme cesaretini gösterememiştir.

DİSK ÜST YÖNETİMİ, 12 MART DÖNEMİNDE KENDİSİNDEN DE BEKLENEN ÖZVERİ VE CESARETİN BÜYÜKLÜĞÜ KARŞISINDA DİSK TABANINDAN GELEN KARARLI ANTİ-FAŞİST TALEPLERE SIRT ÇEVİRMİŞTİR

12 Mart muhtırasıyla başlayan faşist baskı dönemi, işçi sınıfından ve demokrasiden yana olan güçleri, eskisinden çok daha büyük özveri ve cesaret isteyen görev ve sorumluluklarla karşı karşıya getirmiştir. DİSK üst yönetimi, aynı zamanda kendisinden de beklenen özveri ve cesaretin büyüklüğü karşısında, DİSK tabanından gelen kararlı antifaşist taleplere sırt çevirmiş, bu talepleri dile getiren bilinçli üyelerini etkisizleştirmeye çalışmış, büyük burjuvaziye verilecek ödünlerin sağlayabileceğini umduğu avantajlardan yararlanmak istemiştir. DİSK üst yönetimi, bu koşullarda yine de ilerici sendikal hareket içindeki konumunu koruyabilmek için, bu kez sosyal demokrat CHP'nin doğrultusuna girerek, DİSK tabanından yükselecek tepkilere karşı korunabilmeyi ummuştur.

12 Mart sonrası faşist dönem, aynı zamanda, TİP'nin kapatıldığı, işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan politik hareketinin örgütlenmesinde belirli bir boşluğun doğduğu dönemdir. Bu boşluk, DİSK yöneticilerine, kendilerini görünüşte de olsa sosyalizm mücadelesi doğrultusunda tutan son bağları da koparabilme, ötedenberi taşıdıkları köklü «sosyal demokrat» eğilimleri bütünüyle açığa vurabilme, DİSK'i sosyal demokrat politikanın peşine takma girişimlerini haklı gösterebilme olanağını vermiştir.

1973 seçimleri ve onu izleyen CHP iktidarı dönemi, DİSK üst yönetiminin, Konfederasyon'u CHP'nin yörüngesine sokma çabalarının iyice hızlandırıldığı bir dönem olmuştur. DİSK üst yönetimi, 1973 genel seçimlerinde CHP'nin desteklenmesini, antifaşist içeriğinden kopararak, CHP'nin programını işçi sınıfına kurtuluş yolu gibi gösterebilmek için kullanmaya çalışmıştır. CHP programının, işçi sınıfını kapitalist sistemle uzlaştırmayı amaçlayan «halk sektörü» gibi önerileri, «kapitalizmin de sosyalizmin de alternatifi» olarak savunulmuştur. 1974'deki CHP iktidarı dönemi boyunca DİSK üst yönetimi, CHP'nin, emekçi kitlelere, son çözümlemede sadece burjuvaziye yarayacak birtakım fedakarlıklarda bulunmaları için yaptığı çağrıların savunuculuğunu üslenmiştir.

Bu dönemde CHP yönetimi de, genel olarak sendikal harekete olduğu gibi DİSK'e de, kendisiyle ideolojik ve politik olarak ayrı doğrultuya sokulacak bir «yan kuruluş» olarak bakmaya başlamıştır. Bir yandan CHP yönetiminin, diğer yandan da DİSK üst yöneticilerinin, belki ayrı ayrı açılardan yaptığı hesaplar, ilerici sendikal hareketin yörüngesinden saptırılması hedefinde birleşmiştir.

DİSK üst yöneticileri, Konfederasyon'u kendi grupçu hesapları doğrultusunda sosyal demokrat akımın peşine takma girişimlerini, örgütü işçi sınıfının politik örgütlenmesinin karşısına açıktan açığa çıkaracak kadar ileri götürmüşlerdir. Bu yöneticiler, 1975 yılının ilk aylarında, TİP'nin yeniden kuruluşunu engelleyebilmek en azından Parti'nin kuruluşunu sendikal hareketten

Günümüze DİSK

soyutlayabilmek amacıyla, bir DİSK Yürütme Kurulları toplantısında örgütün organlarından Parti aleyhtarı bir eğilim çıkarmaya çalışmışlardır.

DİSK'in 1975 Mayıs'ında toplanan 5. Genel Kurulu, örgütün gelişmesinde bir dönüm noktası olmuştur. Genel Kurul, üst yönetiminin DİSK'i CHP'nin peşine takma girişimlerine karşı konfederasyon içinde güçlü bir muhalefetin geliştiğini kanıtlamıştır. İlerici sendikal hareketin en sağlam köklerini barındıran Maden-İş, Kimya İş gibi sendikaların tabanından gelen ve başını TİP'lilerin çektiği bu muhalefet, CHP doğrultusundaki yöneticileri Genel Kurul'da gerçek amaçlarını bir ölçüde gizlemek zorunda bırakmıştır. Ancak bu Genel Kurul, aynı zamanda, DİSK üst yönetiminin örgütün yörüngesinden saptırılmasının karşısında başlıca tehlike olarak gördükleri bilimsel sosyalist, TİP'li DİSK üyelerine, onların yönetimindeki gerçek sınıf sendikalarına karşı açıkça tasfiyeciliğin başlama noktası olmuştur.

DISK ÜST YÖNETİMİNİN TASFİYECİ GIRİŞİMLERİ, DİSK ÜYESİ SENDİKALARA KARŞI BAZI RAKİP SENDİKALARIN ÖRGÜTLENMESİNE KADAR VARMIŞTIR

5. Genel Kurul'la birlikte DİSK üst yönetimi, Konfederasyon'un CHP'nin doğrultusuna sokulmasının, ancak keskin bir «sol» görünüme bürünerek, DİSK tabanındaki sınıfsal birikimi saptırmaya ve DİSK içinde sınıf sendikacılığından yana tavır alan güçleri bölmeye çalışarak yürütülebileceği sonucuna da ulaşmıştır. Bu amaçla DİSK üst yönetimi, Örgüt içindeki, bilimsel sosyalizm adına hareket ettiği izlenimini vermeye çalışan bir grupla işbirliğine girmiştir. Söz konusu grup, DİSK içinde sınıf sendikacılığı doğrultusunda sürdürülen mücadeleye katılmak yerine, uzlaşmacı eğilim taşıyan yöneticilerle dar grup çıkarlarına dayanan «makyavelist» bir işbirliği yolunu seçmiştir. DİSK yayın organlarında, DİSK yetkililerinin açıklamalarında kendi sloganları kullanıldığı sürece, DİSK'in kendisiyle özdeşleşmiş gibi gözükeceğini, adına hareket ettiği politik çizginin işçi sınıfı hareketinin temsilcisi olduğu iddiasının kanıtlanacağını ummuştur. Sendikaları parti yerine koyan böylesi bir anlayışla, kendisine rakip saydığı bilimsel sosyalist sendikacılara ve işçi liderlerine yönelik tasfiye girişimlerine ortak olmuştur.

DİSK içindeki gerçek sınıf sendikalarını etkisizleştirmeye yönelik girişimler, gerçekte, daha 1974'te DİSK'in kitlesel niteliğini geliştirme gerekçesiyle başvurulan sağlıksız yöntemlerde kendisi göstermiştir. DİSK üst yönetimi, böyle bir gerekçeye dayanarak, Türk-İş'ten yeni kopmuş ya da bağımsız olan, ancak sınıf uzlaşmacılığının derin etkilerini koruyan ve çoğunlukla CHP'li sendikacıların yönetiminde bulunan sendikaların DİSK'e katılarak örgüt içinde etkin duruma geçirilmesi sürecini başlatmıştır. Bununla birlikte, tasfiyeci girişimlerin DİSK'in bütünlüğünü tehdit eden boyutlara ulaşması, 5. Genel Kurul'dan sonra kendisini göstermiştir.

DİSK üst yönetimi, aynı işkolundaki sendikaların birleştirilmesi zorunluluğunu öne sürerek, önce Petrol Kimya-İş'i, kuruluşundan beri sınıf uzlaşmacılığının bir odağı olarak bilinen Petkim-İş'in içinde eritme kararı almıştır. Bunu, yine sözde aynı gerekçeye dayanarak, Sosyal-İş sendikasının aynı işkolunda sayılan Teknik-İş ve Bank-Sen sendikaları içinde parçalanarak eritilmesi kararı izlemiştir. Sosyal-İş Genel Kurulu'nun, DİSK ilkeleriyle açıkça çelişen bu kararını DİSK üst yönetimine oybirliği ile iade etmesi üzerine, sendika DİSK üyeliğinden düşürülmüştür. Turizm-İş sendikası, kendisini «DİSK adına» hareket ediyor gibi gösteren bir grubun her türlü tüzük kuralını ayaklar altına alarak, hatta «guşist» yöntemlere de başvurarak, örgütü dağıtma noktasına kadar götüren girişimleriyle etkisizleştirilmiştir.

Tasfiyeci girişimler, DİSK üyesi sendikalara karşı bazı rakip sendikaların örgütlenmesine kadar varmıştır. Öte yandan DİSK'e bağlı pekçok sendikada ünite, sendika ve bölge temsilciliklerinin, lokal kadrolarının belirlenmesinde en temel demokratik ilkeler hiçe sayılmıştır. Bu arada Maden-İş gibi, ilerici sendikal hareket içinde büyük önem taşıyan sendikalar içinde, özellikle TİP'li işçi önderlerini ve sendika yöneticilerini hedef alan yaygın karalama kampanyaları düzenlenmek istenmiştir. Bütün bu ve benzeri girişimlerle, sınıf sendikacılığının temel ilkelerinden biri olan, «tabanın söz ve karar sahibi olması», «sendikal demokrasi» ilkesi pratikte işlemez hale getirilmiştir.

DİSK üst yönetiminin 1976 Eylül ayında giriştiği DGM'lere karşı «Genel Yas» eylemi, eylemin başlatılmasında öne sürülen gerekçelerin tam tersine, büyük burjuvazi tarafından, işçi sınıfının en militan unsurlarının bir bölümünü fabrikalardan uzaklaştırmak için kullanılmak istenmiştir. Aynı zamanda DİSK'in örgüt ile kitle arasındaki asıl bağını oluşturan bu binlerce işçiye karşı girişilen saldırı, Konfederasyon'u her türlü saldırıya daha da açık hale getirmiştir. DİSK üst yönetimi, burjuvazinin önceden hesaplanmaması mümkün olmayan karşı-saldırısı karşısında işçi sınıfını yalnız bırakarak, DİSK'in gerçek bir sınıf sendikası olarak kazandığı saygınlığa ağır bir darbe indirmiştir.

DİSK üst yönetimi, 1977 genel seçimleri kampanyası boyunca ve seçimler sonrasında, örgütü sosyal demokrat politik hareketin yedeği haline getirmek, işçi sınıfının bilimsel sosyalist politik hareketinin karşısına çıkarabilmek için elinden gelen çabayı esirgememiştir.

DİSK'İN YENİ YÖNETİCİLERİNİN İLK AÇIKLAMALARI, ONLARIN DİSK TABANINDAKİ GÜÇLÜ SINIFSAL BİRİKİME SIRT ÇEVİREMEDİKLERİNİ GÖSTERMEKTEDİR

DİSK'in 1976 Aralık ayında yapılan 6. erken olağan genel kurulu ve onu hazırlayan gelişmeler, ilerici sendikal hareketi yörüngesinden saptırma amacıyla bugüne kadar sürdürülen girişimlerin doğal ve beklenen bir sonucu olmuştur. Konfederasyonun üst yönetimine verilen keskin «sol» bir görünüm arkasında yürütülen tasfiyeci politika, DİSK'i, onu bütünüyle sosyal demokrat politikanın doğrultusuna sokmaya hazırlanan çevrelerin manevralarına açık hale getirmiştir. 6. Genel Kurul'a kadar, bir yandan DİSK'in işçi sınıfının bilimsel sosyalist politik hareketinin karşısına dikilmesi girişimleri meşrulaştırılmış, diğer yandan da DİSK'in bilinçli tabanının örgütün yönetimi üzerindeki demokratik denetiminin yolları elden geldiğince tıkanmaya çalışılmıştır. DİSK'in temel ilkelerine karşı 6. Genel Kurul öncesinde yoğunlaşan ve önümüzdeki dönemde yeni biçimler alması beklenebilecek saldırılar, DİSK ilkelerinin işleyemez hale getirildiği böylesi bir ortamda göze alınabilmiştir.

6. Genel Kurul'da üst yönetimdeki etkinliğini yitiren kanat, son bölünmede azınlığa düşene kadar, DİSK'i sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinden saptırma girişimlerini, kendisine karşı muhalefete geçen kanatla elele vererek ve aslında onun adına sürdürmüştür. Bu nedenle, 6. Genel Kurul öncesinde birdenbire ortaya çıktığı ileri sürülen ayrılıkları, gerçek ve köklü birer ayrılık olarak görmek mümkün değildir. Bugün sadece, önce muhalefette gözüken ve son olarak da yönetime yükselen, ve açıktan açığa CHP takipçiliğinden yana olmasıyla tanınan kadronun, artık iktidarını, DİSK üst yönetimine son yıllarda «sol» bir görünüm vermiş olanlarla paylaşmaya herhangi bir nedenle gerek görmediği anlaşılmaktadır.

Ne varki, yönetici kadroların subjektif niyetleri ne olursa olsun, DİSK'i, işçi sınıfının ilerici sendikal örgütü olarak kitlelerin gözünde yerleştiği ileri konumdan alarak açıkça sağ bir çizgiye oturtmak, kolayca göze alınabilecek gibi değildir. 6. Genel Kurul'un, «işçi sınıfının birliğini, konfederasyonun bütünlüğünü bozmaya yönelik her türden tasfiyeci girişimleri mahkum eden» kararı, bugüne kadar uygulanan tasfiyeci politikaların açtığı yaraların örtbas edilemediğini kanıtlamaktadır. Öte yandan DİSK'in yeni yöneticilerinin ilk açıklamaları, onların da DİSK tabanındaki güçlü sınıfsal birikime sırt çeviremediklerini göstermektedir. Kongrenin tasfiyeciliğe karşı aldığı bu ve benzeri kararların ve yaklaşımların hayata geçirilmesinin takipçisi, sınıf sendikacılığından yana mücadeleyi bir an bile yavaşlatmayacak olan, tersine bugün eskisinden de büyük sorumluluklarla karşı karşıya olduğunu bilen sosyalist sendikacılar ve bilinçli DİSK tabanı olacaktır.

Üst Kademe Harcamalarına Katılma Payı :

Yerel Birimlerin Aidatı

Nihat SARGIN
Genel Sekreter

Eski dönemin ilk yılları; Birinci Büyük Kongre henüz yapılmamış. Genel Merkez büyük mali sıkışıklık içinde. Yöneticiler hem aidatlarını en üst birimden ödüyorlar; ayrıca yüklüce bir miktar da aylık kira bağışında bulunuyorlar. Gene de Merkez kirasının ödenmesi dahi büyük sorun olmakta devam ediyor. Genel Sayman, genel saymanlık bir yana, fıkralara konu olacak biçimde, gerçek ve tüzel alacaklılara karşı borçlarımızı erteletme uzmanı olmuş.

Bu durumda iken, Genel Merkez Mali Bürosu genişletilmiş bir toplantı yaptı. Akla gelebilen bütün gelir getirici yollar, çareler bir bir ortaya döküldü. Ama bütün bunlar geçici çözümler olmaya mahkûmdu; bir süre sonra sıkışıklık kaçınılmaz olarak kendini yeniden gösterecekti, nitekim de öyle oldu. Bulunan yolların en akla uygun geleni, merkez yöneticilerinin devamlı bağışları gibi durumu elverişli başka üyelerin de belirli ve düzenli bir kira bağışını taahhüt etmesiydi. Bu yol sonuna kadar kullanıldı. Ama bunun ne biriken borçlara bir faydası vardı ne de devamlı giderleri tam olarak karşılayabilmesi olanağı.

Bu sırada Parti yeni bir üye kazanmıştı, hem de senatör olan bir üye. Daha önce başka bir partide uzun yıllar çalışmış ve o partiden senatör seçilmiş, ancak sonradan istifa ederek bir süre bağımsız kalmış. TİP kurulup gelişmeye başladıktan sonra şimdi saflarımıza katılmış olan bu üyenin, konuya ilişkin eski deneyim ve bilgilerinin önem taşıyacağı düşünülerek kendisine özellikle başvuruldu. Sayın senatörün eski partisiyle ilgili deney ve bilgilerini aktarırken söyledikleri aşağı yukarı «her koyun kendi bacağından asılır» ata sözünü doğrular nitelikteydi.

Ona göre, gerçi yerel örgütlerden, ilçe ve illerden Genel Merkez'e de mali katkıda bulunmaları usulen istenirdi, ama bu, fiilen hiçbir zaman gerçekleşmezdi. Üye aidatına da pek fazla güvenilmemeliydi. İlçe, il veya Genel Merkez olsun, bu örgütlerin başında olanlar, başta kendileri olmak üzere etraflarındaki partili veya yandaş yakın tanıdıklarına başvuracaklar; arada bir yapılan geceler, konserler... filan da ek bir gelir sağlayacak ve bu mesele böylece çözümlenecekti. Gördüğü, bildiği buydu. Eskiden çalıştığı burjuva partisinde uygulama böyle olduğu gibi diğerlerinde de durumun farklı olduğunu sanmıyordu. Doğrusu, bu konuda bizlerin de pek farklı bir yöntem bulup uygulayabileceğimizi düşünmüyordu.

Çözümün, daha bir süre partimizde kalan bu sayın senatörün belirttiği biçimde olmaması gerektiği sezilmekteydi. Ama henüz yeni örgütlenme aşamasında olduğumuz, diğer partilerde bir aidat ödeme alışkanlığının yerleşmiş olmaması, yeni kazanılan üyelerin de bu olumsuz etkiden henüz sıyrılamadığı gözönüne alınınca, lokal kiralarını bile ödemekte büyük zorluğa uğrayan yerel örgütlerimizden Genel Merkez'e ivedi olarak bir yardım sağlanamıyacağı da ortadaydı. Neticede öncelikle belirli üyelerin ve kısmen de kendisini bir üye gibi sayan yakın yandaşların «Parti'ye bağlılık»larına başvuruldu. Yarı şaka «salma» adı verilen uygulamayla giriş bildirgelerindeki meslek ve iş durumlarına bakılıp buna göre düzenlenmiş olarak önceden belli edilmiş miktarda bir bağışı doğrudan Genel Merkez'e iletmeleri istendi. Daha o günden, diğer partilerin üyelerinden bu konuda da ayrılan bilinçli arkadaşlarımız ne yapıp yapıp -bir üyemizin o sırada kendisinden istenen miktarı ödeyecek gücü olmadığı için sırtındaki ceketi sattığı bilinmektedir- kendilerinden isteneni fazlasıyla gerçekleştirdiler. Mali sıkıntı o an için giderilmiş oldu.

Daha sonra mali yönetmelik yapıldı. Yerel örgütlerin aidat, bağış ve diğer parti çalışmalarıyla elde ettikleri paraların, kendi gereksinimleri dışında kalanının tamamını Genel Merkez'e aktarmaları hükmü getirildi.

Ancak bu maddenin yaşama geçirildiği söylenemez. Gereksinimler için bir tavan saptanmadığından, bazısı ancak kirasını öderken, bir diğeri biriken parasıyla önce daktilo makinesi, arkadan bir amplifikatör alıyor, hatta çevre kasaba ve köylerdeki propaganda gezileri için bir araç almayı bile planlıyordu.

Parti'nin 1965'de 15 milletvekili çıkarması ve milletvekillerinin, maaşlarının önemlice bölümünü «milletvekili özel aidatı» olarak Genel Merkez'e aktarmaları sonucu Genel Saymanlık nisbeten ferahladı. Fakat, sosyalist bir partinin Genel Merkezi olarak arzulanan ve beklenen herhalde yalnızca TBMM grubu üyelerinin özel aidatına dayanmak olmamalıydı. Ne var ki, Dördüncü Büyük Kongre'de alınan kararlarla başlayan son birkaç aylık süreye gelinceye değin o dönemde bu konuda daha ileri bir adım atılabilmesi mümkün olmadı.

1975'de Türkiye İşçi Partisi yeniden örgütlenirken eski dönemin deney ve birikimleri gözönünde tutuldu. Dünya işçi sınıfı hareketinin ve bu hareketin biçimlendirdiği partilerin deney ve birikimleri yeniden ele alındı. Somut durum değerlendirildi. Yeni tüzük böylece hazırlandı.

Bugün Partimizde «üye aidatı» konusu, iftiharla belirtelim, bir sorun olmaktan çıkmış durumdadır. Yerel yönetim kurullarının ve çalışma ekiplerinin ciddi izleme olanağını bulduğu her yerde aidat, büyük çoğunlukça muntazaman ödenmekte, yalnızca ödenmekle de kalmamakta, Parti'ye giriş sırasında özgürce seçilen «aidat birimi»ni arttırmak için üyeler olanaklarını sonuna kadar zorlamaktadırlar. Gün geçmiyor ki, yerel yönetim kademelerinden gelen yazıların en az birinde aidatını daha üst birime yükseltmiş olan arkadaşların isim listesine rastlanmasın.

Üye aidatının «Parti'nin başlıca maddi dayanağı» olduğu, bunun «Parti'nin bağımsızlığını sağlamada en büyük maddi güç»ü oluşturduğu, hemen bütün üyelerimizin bilincindedir. Bununla gerçekten kıvanç duyabiliriz.

Fakat yerel birimlerin, kendi üst kademelerine gelirlerinin belli bir bölümünü aktarma konusuna gelince, bunu aynı rahatlıkla söylemek henüz mümkün değil. Görünürdeki nedeni de açık. Başlangıçta tüzüğün böyle bir maddesinin olduğunun bile farkında olmayan örgütlerimiz görülmüştü gerçi. Ancak ilk altı aydan itibaren durum giderek düzelmeye yüz tutmuş ve alt kademelerden üst'e doğru akış, hiç değilse belli bir gelişmişliğe erişmiş örgütlerimizde muntazam sayılabilecek bir seyir izlemeye başlamıştı. Yalnız Genel Merkez'ce doğrudan toplanan «Örgütlenme» ve «Seçim» bağışlarının araya girmesi, arkasından gelen ikinci seçim, bu akışı oldukça sarstı. Ancak sorun, yalnızca bu nedenlerden mi doğmaktadır acaba? Konunun öneminin ve dayandığı ilkesel yapının bazı yerel birimlerce yeterince açıklıkla algılanmadığının da bu sonuçta bir payı olduğu düşünülebilir.

Tüzüğümüz 7. maddesinde «Üyelik Hak ve Görevleri»nden bahsederken «yapılan bütün çalışmaların üyelerin ortak maddi katkısı sonucu olduğunu» belirtmektedir. Konu ile doğrudan ilgili olarak «Parti Giderlerine Ortaklaşa Katılma» alt başlığında ele alınan 64. madde ise, «Parti organları ve tüzel kişiliği adına üst kademelerce yapılacak bütün harcamalara Parti'nin her kademesinin ortaklaşa katılması asıldır» der ve daha sonraki cümlelerde bunun nasıl gerçekleştirileceğini belirtir. Bilinen kısa deyimiyle «%50'ler» veya Mali Yönetmelik'teki deyimle «Üst Kademe Harcamalarına Katılma Payı» bu maddede hükme bağlanır.

Bu maddeler birlikte incelendiğinde ortaya çıkan bir olgu var. O da, üst kademe harcamalarına katılma payı adı altında uzun bir ifade ile belirlenen yükümlülüğün gerçekte, tıpkı üyelerin aidatı gibi, alt kademelerin, yerel birimlerin bir aidat'ı olduğudur. Ve bütünüyle bir aidat gibi ele alınması gerektiğidir. Ne kadar akla yakın gibi gelse de, şu veya bu nedenle bu yükümlülüğü yerine getirmemenin, hattâ geciktirmenin, üyenin aidatını süresinde ödememiş olmasıyla eş anlama geldiğidir; üstelik bu birimler üyeler için örnek olma durumunda iken.

Bu yükümlülüğün, maddi yanının üst kademeler için taşıdığı önemi belirtmeye ayrıca gerek yok. Yükümlülük süresinde yerine getirilmeyince, tıpkı üyelerinden aidat toplayamıyan bir yerel birimin düşeceği durum söz konusudur üst örgüt için. Ancak konunun, böyle bir durumun doğuracağı maddi sakıncaları aşan bir yanı da vardır. Belki bu yan, ilkinden de önemlidir. Tüzük hükmü tam olarak yaşama geçirilemez ve aşağıdan yukarıya doğru katılma paylarının düzenli akışı sağlanamazsa, başka kay-

naklarla geçici olarak maddi dayanak elde edilse dahi, hangi kademede olursa olsun tüm parti çalışmalarının, bütün üyelerin ortak maddi katkısıyla gerçekleşmesi mümkün olamaz ki. Bu kaynakların geçiciliği ile birlikte Parti'nin bağımsızlığını sağlamada maddi dayanak olarak olumsuz olabilecek etkileri bir yana, her üye, örneğin il yönetim kurulunca bastırılan bir bildiriyi dağıtır, Genel Merkez'den gönderilen bir afişi asar veya yayınlanan bir dergiyi okurken, bütün bu çalışmaların herşeyden önce kendisinin ve kendi gibi diğer üyelerin ortak maddi katkısıyla gerçekleştiğine nasıl gönülden inanabilecek, bizzat kendisi gerçekleştirmişcesine bu çalışmaları benimseyebilecektir, bunun ilk maddi kanıtı ortada değilken. Her üye ve birimin, kendini Parti'nin bütünü ile ve tüm çalışmalarıyla özdeşleştirebilmesinde bu noktanın önemi açık. Konumuzun bu yanı belki maddi yanından da daha ağır basmaktadır. Yerel örgütlerimiz tarafından da önemi ölçüsünde üzerinde durulması gerekir.

Sorun yukarda belirtilenlerle de kalmamaktadır. Her zaman birinci derecede önem verilerek Parti'nin işleyişinde önde gelen ilke sayılan «demokratik merkeziyetçilik»in dolaylı bir uygulaması da burada söz konusudur. Bir yerel birimin, tüzüğe göre üst kademelerinin doğrudan yetkili olduğu bir konuda duruma kendiliğinden el koyup harekete geçme olanağı bulunmayışı nasıl doğalsa, aynı biçimde tüzük uyarınca, ancak üst kademesinin veya kademelerinin harcamaya yetkili olduğu bir miktara bir yerel birimin doğrudan tasarruf yetkisi de olamaz, olmamalıdır. Bu tasarruf nekadar iyi niyetle yapılmış ve o yörede örgütün gelişmesini sağlamak için kullanılmış olursa olsun. Gereğinde ihtiyacını belirtip üst kademelerinin dikkatini çekerek bu konuda kendisine maddi olarak da yardımın esirgenmemesini önerebilir kuşkusuz. Üst kademelerce de önerisi, Parti'nin genel gelişme durumu içinde değerlendirildikten sonra benimsenebilir, bu takdirde maddi yardım da yapılabilir, yapılmalıdır da. Ama üst kurulun böyle bir kararı olmaksızın doğrudan harekete geçmek, aslında üzerine titrediğimiz ilkeye de açıkça ters düşen bir uygulama olacaktır. Sorunun bu yanı da alt birimlerce gereken titizlikle değerlendirilme durumundadır.

Ancak gene övgü ve kıvançla belirtmek gerekir ki, sorun, bütün bu yanlarıyla tam olarak algılanmış olsun olmasın, en azından tüzüğün amir bir hükmünü yerine getirememiş olmamak için, özellikle son yılbaşındanberi yerel örgütlerimizin çoğunluğunda bu konuda ciddi çaba gösterilmektedir. Altı aylık mali raporların hazırlanması sırasında üst kademe payları da ciddiyetle ele alınmakta, hesabı çıkarılmakta ve birden değilse bile, kısa aralıklarla bu yerel birim aidat borçlarının tasfiyesi için de olanaklar zorlanmaktadır.

Mali yönetmelik uyarınca aylık mali raporları iletme ve diğer konularda da belli sürelerle rapor verme -ki Parti'nin gündemindedir- alışkanlığının yaşama geçirilmesi ve sorunun yukarda değinilen tüm boyutlarla algılanmasıyla, öyle umulur ki, bu konuda bir sorunumuz kalmayacaktır.

Beklenen ve şimdiden görünen de budur.

Çalışma ekiplerinin görevi kitlelerin somut sorunlarının çözümünde öncülük etmektir

Çark Başak'ta çalışma ekiplerinin çeşitli Parti çalışmalarını değerlendiren yazıları daha önce de yayınlandı. İstanbul-Kartal ilçesine bağlı bir oturma yeri ekibi bir semtteki sorulara ilişkin semt halkının yaptığı bir toplantıyı değerlendiriyor.

«Yerel seçimlerden sonra yol, su, elektrik, ulaşım, kanalizasyon gibi semt sorunları ön plana çıkmaya başladı. Yerel Seçimler sırasında Partimizin propaganda çalışmaları da bu tür somut sorunlara dayandırılmış ve emekçi kitlelerle ilişkiler geliştirilmişti. Partimizin yerel sorunlara ve yerel yönetimlere ilişkin görüş ve önerileri benimsenmişti. Biz Partililer bu çözüm yollarını yalnızca önermekle kalmayacak, bunların gerçekleştirilmesi için sürekli bir çaba içinde olacağız. Yerel yönetimlere başka adayların seçilmesi halinde de bu taleplerin gerçekleştirilmesi için çeşitli eylemler örgütlemeliydik.

Bu anlayışla hareket eden ekibimiz ilçemize bağlı Küçükyalı'da semt sorunlarını saptayarak bir kahvede muhtar ve Belediye Başkanıyla birlikte bu sorunlar üzerine sohbet etmek istedi. Mahalle halkının geniş ilgisini gören sohbete Muhtar katılmadı. Belediye Başkanı ise memnuniyetle katıldı. Bizler sorunlarımızı maddeler halinde Belediye Başkanına ilettik. Yol, ulaşım, elektrik ve kanalizasyona ilişkin sorunları ve bu konuda neler yapılması gerektiğini anlattık. Mahalleye bir telefon kulübesi ve posta kutusu konulması ile çöplerin düzenli toplanması isteklerimizi bildirdik. Yöredeki fabrikaların çevre kirlenmesine ve halkın sağlığına yönelik zararları üzerine konuştuk.

Belediye Başkanı, «Yol sorunumuzun mali portresinin yüksek olması nedeniyle asfalt yapılarak çözümlenemeyeceğini, ulaşım için de Belediyenin imkanlarıyla pek bir şey yapılamayacağı bu konunun ancak özel taşımacılıkla sürdürülebileceğini» söyledi.

Köylerde bile elektrik olurken, İstanbul'un göbeğinde bir sokağın tamamen elektriksiz oluşuna hayret etti. Bu durumu bilmiyormuş, ilgileneceğine ve çözüme ulaştıracağına da söz verdi. Çöplerin temizlenmesi için de Belediye'nin imkanlarının zorlanacağını bildirdi.

Yöredeki fabrikalarla ilgili açıklamalar ise meselenin bizim de bilmediğimiz yanları olduğunu ortaya çıkardı. Yöredeki birçok fabrikanın ruhsatı bile olmadığını öğrendik. Durumu hemen ilçemize ilettik. Partimiz bu konunun üzerine eğilecek ve çok kimsenin bilmediği gerçekleri halka açıklayacak.

Bu sohbette Belediye Başkanı semtin sorunlarını öğrenirken, semt halkı da önemli şeyler öğrendi. Belediye Başkanı, toplantıyı düzenleyenlere teşekkür ederken semt halkının bugüne kadar sorunlarını aktaramayışı, seslerini duyuramayışını «Siz akmayan musluk altına kova koyarak beklemişsiniz» diye tanımladı.

Belediye Başkanı gittikten sonra sohbet Partililerle semt sakinleri arasında devam etti. Biz Partililerle ilk tanıştıklarındaki yargılarının günler geçtikçe değiştiğini, bundan böyle herzaman yanlarında olmamızı istediklerini bildirdiler.

«Seçimler sırasında bizi tanıdığınızda, hakkımızda neler düşünmüştünüz?» diye soran bir Partili arkadaşımıza verdikleri cevap bugüne kadarki çalışmalarımızın olumlu sonuç verdiğini ve doğru bir yol izlediğimizi gösteriyordu!

«Mahalli seçimlerde kahve toplantısı yaptığınızda biz sizi de ötekiler gibi sadece seçim için, oy istemek için geldiniz sanıyorduk. Şimdi oy vermediğimiz için de pişmanız. Bundan böyle hep birlikte olalım. Bu işleri birlikte halledelim. Bizi bırakmayın.»

Somut sorunlara dayalı ilişkilerin süreklilliğinin de sağlanması gereğini bir kere daha açık olarak anladık.

Partili Olmanın Somut Ölçüleri

DİSİPLİNLİ BİR PARTİ ÜYESİ KENDİ GÖREVLİ OLDUĞU ALANDA PARTİNİN BÜTÜN SORUMLULUĞUNU TAŞIR. PARTİNİN BAŞARISI BÜTÜN ÖRGÜTLERİNİN KENDİ GÖREVLERİNİ BAŞARIYLA YAPMASINA BAĞLIDIR. HER KADEMEDE GÖREVLİ ÜYELER ÖNCELİKLE KENDİ GÖREVLERİNİN ÜSTESİNDEN GELMEKLE YÜKÜMLÜDÜR.

Gönüllü ve bilinçli olarak Partiye giren bütün üyeler iyi bir Partili olmak için örveriyle çalışırlar. Parti yöneticilerinin kendilerine verdikleri görevlerin üstesinden gelmek için uğraşırken Tüzüğümüzde de belirtildiği gibi «Olanakları oranında üstesinden gelebileceği her göreve çağrı beklemeksizin kendiliğinden istekli olurlar». Her Parti üyesinin **doğal amacı daha iyi bir Partili olmaktır.** Gerek yöneticiler üyeleri, gerekse üyeler kendilerini değerlendirirken somut ölçülere dayanmalıdırlar. Yönetim Kurulları çeşitli Parti görevleri için üyeleri değerlendirirken, eleştiri yapar ve önerilerde bulunurken, öznellikten kurtulmalı, somut ölçülere dayanmalıdırlar.

PARTİ ÜYESİ DİSİPLİNE UYAR. Disiplinli olmanın ilk şartı tüzük, program ve yetkili organların kararları doğrultusunda kendisine verilecek görevleri eksiksiz yerine getirmeye çalışmaktır. Partide kararlar oluşuncaya kadar her üye görev ve sorumluluğu çerçevesinde en geniş özgürlük, objektif ve yapıcı eleştiri havası içinde görevli olduğu örgüt biriminde, tartışır. Konu hakkında yetkili organın kararı yürürlüğe konulunca kendisi karşı görüşte bile olsa kararın gerçeklik kazanması için bütün olanaklarıyla çabada bulunur. Karşı görüşte olduğu bir konuda verilmiş karara uymada gösterilen davranış disiplinin en somut ölçüsüdür. Sağlam disiplin anlayışına sahip bir üye, kendisiyle birlikte, diğer partililere de örnek olarak, onların disiplin anlayışlarının gelişmesine de katkıda bulunur.

Örgütlenme, yeni üyeler kazanma ve üye bileşiminde işçi üyelerin artırılması Partinin sürekli gündeminde olan bir konudur. Bütün üyeler Partiye yeni aday üyeler kazandırmak için üstün bir gayretle çaba harcayacaklardır. Parti yaşamı içinde Partiye kaç üye kazandırdığımızla birlikte bu üyelerin nitelikleri de örgütlenme konusundaki görevimizi ne kadar başardığımızın değerlendirilmesinde dikkate alınacaktır.

Üzerinde çokca durulduğu gibi Partiye girdiğimiz zamanki bilincimizle bugün ulaştığımız ideolojik yetişkinlik düzeyi arasındaki fark eğitim, ideolojik çalışma konusunda ne kadar çaba harcadığımız, katıldığımız eğitim çalışmaları ve Parti eyleminden ne kadar yararlandığımızı gösterir. Partinin amaç ve programıyla birlikte, programa temel olan sosyalist dünya görüşünü yaratıcı bir şekilde kavramak Parti eylemine daha çok şey katmamızı sağlayacaktır. Bütün Parti yayınlarını, bildiri ve demeçleri düzenli okumakla birlikte bu yayınların bütün partililerin ortaklaşa katkısı ve çabasıyla çıkması gerekliliğini de unutmamak gerekiyor. Bu alandaki başarımız Parti basınına gönderdiğimiz yazı, haber ve incelemelerle somutlanacaktır.

Büyük emeklerle hazırlanan yayınların işlevini yerine getirebilmesi en iyi şekilde satılıp dağıtılabilmesine bağlıdır. Mümkün olan ençok sayıda yayın satarak hem Parti propagandasının daha geniş kitlelere ulaşmasına, hem de böylece sağlanacak gelirle yayınların düzenli çıkmasına yardımcı olunabilir. Yayınların satış ve abone sayıları aynı zamanda işyerinde, mahallede veya Partice görevlendirilen çevrede Partinin görüşlerinin ne kadar benimsetilebildiği, ne kadar etkili olunabildiğinin de ölçülerinden biridir.

İşçi sınıfı partileri burjuvaziden ideolojik ve örgütsel olarak bağımsızdırlar. Bu bağımsızlık zorunlu olarak mali bakımdan da bağımsızlığı gerektiriyor. Parti mali gücünü esas olarak üyelerinin ödediği aidatlardan alır. Kendi aidatını sürekli, düzenli ve zamanında ödemek üyenin birinci derecede sorumlulukla kavraması gereken bir konu. Aidat, Partiye girdiğimiz anda başlayan Partiyle aramızdaki ilk somut bağdır. Kendi imkânları oranında mümkün olan en üst dilimde aidat ödemekle birlikte, çeşitli yollarla bağ kurduğumuz kişilerden, çevremizden bağış toplamak, bu bağışları düzenli hale getirmek de gerekiyor.

Partiye, Partinin görüşlerine ve eylemine sağdan ve soldan çeşitli saldırılar her zaman açık, cepheden olmaz. Burjuvazi sürekli yeni taktikler kullanarak, saldırı yöntemlerini sürekli değiştirerek ve yenileyerek mücadeleyi sürdürür. Partinin görevi bütün bu taktikleri anında tesbit ederek kitlelere açıklamaktır. Her türlü tertibi boşa çıkarmak için dikkatli ve çalışkan olmak gerekir, ama yetmez. Devrimci teoriyi yaratıcı bir biçimde kavramak, eylem içinde işçi sınıfı ve emekçi halkın işçi olmayan kesimleriyle de sıkı bağlar kurmuş olmak gerekir. Doğruları söyleyen ama o doğrular etrafında mümkün olan en geniş kitleleri eyleme sokamayan işçi sınıfı partisinin eksikleri olduğu kuşkusuzdur. O halde burjuvazinin kitlelere yönelttiği her türlü saldırı ve tertibi önlemenin yolu kitlelerle kurulan bağların sağlamlığından geçer. Partili yaşadığı, çalıştığı ve Partice görevlendirildiği her yerde önder olmak göreviyle karşı karşıyadır.

Disiplinli bir Parti üyesi kendi görevli olduğu alanda Partinin bütün sorumluluğunu taşır. Partinin başarısı bütün örgütlerinin kendi görevlerini başarıyla yapmasına bağlıdır. Her kademede görevli üyeler öncelikle kendi görevlerinin üstesinden gelmekle yükümlüdür. Ne varki Partinin örgütleri, birbirinden kopuk, ilişkisi kesilmiş kompartımanlar halinde de çalışmaz. Bütün örgüt birimleri arasında dikey ve kademeli bir bağ vardır. Parti üyeleri çalışma ekiplerine, henüz bir çalışma ekibinde görevlendirilmemiş üyeler ve çalışma ekipleri ilçe yönetim kurullarına, ilçeler il yönetim kuruluna ve iller de Genel Merkez'e bağlı olarak çalışırlar. Her kademe kendi önündeki somut görevi doğru olarak tesbit etmek ve başarmak zorundadır.

Partili daha üst görevlere talip olmak için bugün kendisine verilmiş görevleri başarmak, bu konuda elinden gelen bütün çabayı göstererek çalışmak durumundadır.

Bütün üyeleriyle tek ve bölünmez bir bütün oluşturan Partimizde üyeleri değerlendirirken devrimci değerlere sahip olma, Parti davasına bağlılıkla birlikte kişisel nitelikler ve somut görevlerde gösterilen başarıyı da ölçü olarak almak vazgeçilmez bir koşuldur.

Emperyalizme Karşı Mücadele Parlamento Kürsüsünde

Türkiye İşçi Partisi 1961 de kurulduktan sonra, Demokrasi ve Sosyalizm yolunda adım adım gelişen mücadelesiyle birlikte anti-emperyalist mücadelenin de başını çekmiştir.

Bu yazıda, TİP'in Parlamento içinde de sürdürdüğü anti-emperyalist mücadeleden bazı örnekleri aktarıyoruz.

Bu yazılar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisinden aynen alınmıştır.

İlk bölüm, TİP gurubu adına Behice Boran'ın «İkili Anlaşmalar ve Türkiyed'eki Amerikan Üsleri» meseleleriyle ilgili olarak Meclis Başkanlığına verilen gensoru üzerine 5.1.1967 tarihinde yapmış olduğu bir konuşmadan alınmıştır.

«...Şimdi ikili anlaşmalara geliyorum. Bu ikili anlaşmalar ve Amerikan üsleri meselesini, TİP daha Meclise girmeden önce ortaya atmıştı. Meclise girdikten sonra da hükümet programının tenkidinde bu meseleleri Meclise getirmiş, ikili anlaşmaların ve Amerikan üslerinin milli bağımsızlığımız ve egemenliğimiz bakımından zararlarını, tehlikelerini belirtmiş idi. O zaman Sayın Başbakan, hemen kürsüye fırlamış, «Türkiye'de Amerikan üsleri yoktur, NATO üsleri vardır, aksini söylemek milli menfaatlere zarar verir» demişti. Sayın Milli Savunma Bakanı da, oturduğu yerden «yalan» diye bağırmıştı. Biz ileri sürdüğümüz görüşün ve tezlerin doğru olduğunu ispatlamak için; -çünkü biliyorsunuz, program tenkidinde de diğer önemli meselelerde olduğu gibi, altı kişi konuştuktan sonra derhal bir yeterlik önergesi geliyor, kabul ediliyor ve Hükümetin son söylediği sözlere muhalefet cevap vermek imkânını bulamıyor- ispatlamak için, bize «yalan» diye bağrıldığı zaman, «milli menfaatlere aykırı şeyler söylüyorsunuz» dendiği zaman, Hükümet Programının tenkidi celsesinde, bunlara cevap vermek fırsatını bulamamıştık. Bunun üzerine bir sözlü soru verdik. Sözlü soruya cevap vermek için, hatırımda yanlış kalmadı ise, Hükümet önce 1.5 aylık bir mühlet istedi. O mühlet geçti, bir defa daha mühlet aldı, ikinci defa bir mühlet aldı, o mühlet de geçti. Ondan sonra oturum arkasına oturum, sözlü soru önergesini vermiş olan partili arkadaşımız burada bulunduğu halde Hükümet temsilcileri hiçbir zaman Mecliste mevcut bulunmadılar ve sözlü soru önergesini konuşmak, tartışmak mümkün olamadı. Daha sonra Amerika ile Türkiye'nin ilişkileri üzerinde yine partili bir arkadaş bir gensoru önergesi verdi. Fakat bu önerge kabul edilmediği için ve parti sözcüsü olarak ben konuşurken müddet de gayet kısaltıldığı için, bu konu yine etrafı ile o zaman da aydınlatılamadı. Şimdi artık görüyoruz ki, Hükümet de Amerikan üslerinin varlığını kabul etmiştir ve bunların Türkiye'nin menfaatine olmadığını da kabul etmiştir. Çünkü, bir kere ne zaman bu üsler meselesi, ikili anlaşmalar meselesi söz konusu olsa, Hükümet temsilcileri daima tasrih etmek lüzumunu görüyorlar: «Bunlardan hiç birisi bizim zamanımızda imzalanmadı.»

HÜKÜMET TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN YÖNLENDİRDİĞİ MUHALEFET KARŞISINDA GERİ ADIM ATMAK, GERÇEKLERİ ÇARPITMAK ZORUNDA KALMIŞTIR

Demek ki, bunların imzalanmış ve uygulanmış olması pek itibar verici bir olay değildir ki, bu hususu her zaman tasrih etmek lüzumunu duyuyorlar. Kaldı ki, gerek Bütçe Karma Komisyonunda, gerekse burada, Sayın Dışişleri Bakanının yaptığı konuşmada, bu ikili anlaşmaların dağınık olduğunu, uygulamada müşkülât çıkacağını, hatta bazı maddelerinin ıslah ve tedvin edilmesi gerektiğini ve bu kanaat ile de bu anlaşmaların gözden geçirildiğini müzakere için Amerika'ya teklif yapıldığını, hatta bütün ikili anlaşmaların bağlanacağı bir anatasarı meydana getirildiğini belirtti. Çok hafif tabirlerle de olsa, demek ki, ikili anlaşmaların bizim tamamen menfaatimize uygun olmıyan tarafları olduğunu, -madem ki, ıslahı isteniyor- Dışişleri Bakanlığı kabul etmiş oldu. Kaldı ki, bir de teminat veriyor beyanlarında Sayın Dışişleri Bakanı ve diyor ki, «Ancak şu hususu derhal belirtmek isterim ki, Hükümetimizin yüksek menfaatlarımızı haleldar edecek veya müşterek savunmanın icabettirdiği âdil ve muvazeneli mütekabil hak ve vecibeler dışında memleketimize külfetler yükliyen, milli menfaatlerimizi kaale almıyan hiçbir anlaşmayı imzalaması düşünülemez.

Sayın Dışişleri Bakanının belirttiğine göre bu ikili anlaşmalar 54 tane imiş. Üçü 1950 den önce imzalanmıştır, 31'i 1950-1960 arasında imzalanmıştır. 20'si ise 1960-1965 yılları arasında imzalanmıştır. Bu sayılar konusunda mazur görsünler, benim sayılarım biraz farklı 1950'den önce imzalanan ikili anlaşmalar 3 değil 5'tir. Birincisi 28 Şubat 1945'de, ikincisi, 27 Şubat 1946'da, üçüncüsü 7 Mayıs 1946'da, dördüncüsü 12 Temmuz 1947'de ve beşincisi; 4 Temmuz 1948'de.

Şimdi, bu ikili anlaşmaların niteliği üzerinde durmak istiyorum. Önce Hükümet iddia etti ki, ikili anlaşmalar NATO Andlaşmasının üçüncü maddesine dayanır. Üçüncü maddeyi dikkatle tekrar tekrar okudum, bir kere ikili anlaşmaların muhtevasının ne olduğunu göz önünde tuttum ve bu ikili anlaşmalar nasıl NATO Andlaşmasının üçüncü maddesine dayandırılır, doğrusu bunu pek anlıyamadım. Zaten, bu ikili anlaşmalar dan beş tanesinin 1950 senesinden evvel imzalanmış olması gösteriyor ki, ikili anlaşmalar, hiç değilse hepsi NATO Antlaşmasının 3 ncü maddesine dayandırılarak yapılmış değildir. Hiç değilse beş tanesi yapılmamıştır. Bunların içinden ikisi, en önemlisi 47 ve 48'i sonra 1959'da imzalanmış olan bir işbirliği anlaşması vardır ki, onun da katiyen NATO andlaşmasiyle uzaktan ve yakından ilgisi yoktur. Sonra diğer bir hukuki ve mantıki nokta var. Birtakım antlaşmalar bir başka anlaşmanın bir maddesine dayanılarak yapılmışsa, bu demektir ki, ikinci çeşit anlaşmalar uygulama anlaşmalarıdır ancak. Yani ikinci çeşit anlaşmalar da birinci ana anlaşmada olmıyan önemli temel haklar ve imtiyazlar söz konusu olamaz. Ne hak ve imtiyaz verilecekse o ana andlaşmaya göre verilir. Sonra bu hakların, imtiyazların münasebetlerin somut olarak nasıl uygulanacağı hususunda ayrıntılı, teknik anlaşmalar ona dayandırılabilir. Halbuki NATO Andlaşmasının üçüncü maddesi öyle formüle edilmiş ki, hep müşterek savunma gücünü artırma bakımından yapılacak işlerden bahsediliyor. E..., peki, ikili anlaşmalardan birinin muhtevası öyle anlaşılıyor, muhtevasını görmedik ama, fiiliyat öyle, Amerikan personeline gelen malların Gümrük Resminden muafiyeti... Bu malların Gümrük Resminden muafiyeti Türkiye'nin ve Amerika'nın müşterek düşmanına karşı müşterek savunma gücünü artıran bir husus mudur? Veya Amerikalılara TRT kanununa muhalif olarak verilmiş radyo ve televizyon yayını yapma hakkı, buradaki personelini eğlendirmek için bu yayınlar, NATO Andlaşmasının üçüncü maddesinde sözü geçtiği şekilde müşterek savunma gücünü artıran bir imtiyaz mıdır? Yargı meselesi; suç işliyen Amerikalıların yargısına müteallik bu mesele yine bu üçüncü maddenin şumulüne sokulabilir mi?

Binaenaleyh, görülüyor ki, gerek ikili anlaşmaların bir kısmının 1950'den önce yapılmış olması ve gerekse bunların muhtevası ve bu muhtevanın üçüncü maddesiyle karşılaştırılması, bu ikili anlaşmaların iddia edildiği gibi NATO Andlaşmasına dayandırılarak yapılmış uygulama anlaşmaları olmadığını gösteriyor.

Şimdi bu anlaşmaların kısaca Devletler Hukuku bakımından niteliği üzerinde durmak isterim.»

İKİLİ ANLAŞMALAR YIRTILMALIDIR

«...Bundan yedi sekiz ay evvel bir İstanbul gazetesinin anket suallerine cevap veren Sayın İnönü «İkili anlaşmalar diğer devletler arasındaki anlaşmalar gibidir. Değişen şartlara göre değişir» şeklinde mütalâada bulunmuştu. Biraz evvel konuşan yine Sayın CHP sözcüsü de aynı fikri, başka bir şekilde ifade ettiler. «Bu ikili anlaşmalar devletler hukukuna uygun mudur, değil midir; yaptıkları zaman oportün mü idi değil mi idi? Bunları bilmiyoruz, tesbit edemiyoruz» şeklinde ortaya koydular. Bizce hiç de bu soru böyle müphem değil. İkili anlaşmaların devletler hukukuna aykırı olduğu, gayet açık ve seçik ortadadır. Birincisi, devletler hukukuna göre, iki Akid Taraf arasında yapılan bir anlaşmada o andlaşma hükümleri, taraflardan birinin iç hukukuna dayandırılamaz, iç hukukuna atıfta bulunulamaz. Halbuki ikili anlaşmalarda, hiç değilse metinlerini bildiğimiz, meselâ 1947 anlaşmasının metni,

1959 anlaşmasının metni elimizde var, her iki metinde gayet açık ve seçik olarak Amerikan iç hukukuna atıf vardır. Meselâ 1947 anlaşmasının, Askeri Yardım Anlaşmasının birinci maddesinde, «Amerika Cumhurbaşkanı Kongreye, Kanununa ve bunun tadilât ve ek kanunlarına göre yardım yapacaktır» deniyor. Yardım, Amerikan kanununa ve hatta o zaman mevcud olan kanunlara değil, ondan sonra da yapılacak tadilata göre yapılacaktır, deniyor. Amerikaya, yardımı tek taraflı, kesmek yetkisi tanınıyor. Demek ki, karşılıklı bir andlaşma, karşılıklı bir vecibe hali yok. Tek taraflı kesilebiliyor. Ondan sonra meşhur 4 ncü maddesi var ki, Johnson, mektubunda buna dayanarak bizim onlardan aldığımız silahları, bizim Kıbrıs'ta kullanmamıza mani olmuştur ve o madde de açık seçik gösteriyor ki, Türkiye'nin egemenlik haklarına tecavüz eden bir hükümdür. Binaenaleyh devletler hukuku bakımından geçerli, muteber sayılacak anlaşma değildir.

1959 anlaşması ise büsbütün korkunçtur, orada da yine Amerikan iç hukukuna atıf vardır. Amerikan Kongresince kabul edilmiş olan adına Eisenhower doktrini denilen doktrine atıf vardır ve buna dayanılarak Türkiye'de Türk Hükümeti talebettiği takdirde, Türkiye'nin içişlerine Amerikanın silahlı müdahalede bulunması hakkı tanınmıştır ki, bu da devletler hukuku bakımından, uygun bir andlaşma telakki edilemez. Binaenaleyh, bu andlaşmaların devletler hukukuna uygun olmadığı gayet sarih olarak ortadadır.»

TİP Eminönü İlçe Üyesi Vedat Demircioğlu: Anti emperyalist mücadelenin ilk şehitlerinden

"Bir sabah uykusunda
Polis'i saldırdılar
Demircioğlu Vedat'ı
Coplarla öldürdüler
Coplarla yumruklarla
Vurdular öldürdüler"

Ruhi Su

Şimdi geliyorum üsler meselesine.

Bir defa Sayın Dışişleri Bakanı bu üslerden müşterek savunma tesisleri olarak bahsediyor ve diyor ki «bu tesislerin sırf Amerika Birleşik Devletlerinin savunmasına ve çıkarlarına hizmet ettiği, bu tesislere, hangi kademede olursa olsun, hiçbir resmi Türk yetkilisinin girmesine müsaade edilmediği gerek basında, gerek Meclislerimizde birçok defalar iddia ve ifade edilmiş ve Hükümetimiz bu konuda şiddetli hücum ve tenkidlere hedef olarak alınmıştı» ve sonra tekrar devam ediyor; bu husus ilgili makamlarımıza mensup yetkililer tarafından NATO Andlaşması çerçevesi dahilinde akdedilmiş andlaşmalara göre kurulmuş bulunan bu tesislere gidilmek suretiyle mahallinde tetkik edilmiştir. Yapılan bu tetkik gezilerinde anlaşmalarla tescil edilen hak ve vecibelerimizin fiili duruma tetabuk ettiği memnuniyetle müşahade edilmiştir.»

Burada üç nokta var. Birisi, en hafifinden başlıyayım, heyet gitmiş ve Türk yetkililerinin üslere girebildiğini tesbit etmiş... Şimdi, Sayın Dışişleri Bakanının bu beyanatı dahi gösteriyor ki, bir heyet gidip durumu tesbit edinceye kadar, Türk Hükümeti yetkilileri bu üslere girer mi, girmez mi diye haberleri yok veya girmeye teşebbüs edilmemiş ve şimdi bu itirazlar ve tenkidler oldu diye ancak, yetkililerden bir heyet teşkil edilmiş ve üslere gidilmiş, aaa! ... Giriliyormuş demek... Böyle mi olmalı bu egemen, bağımsız devletin ve onun Hükümetinin tutumu? Bu üsler kurulduğu andan itibaren, her lüzum görüldüğü anda, Türk yetkilileri bu üslere girebiliyor olmalı idi ve girip girmediklerini, itirazlardan sonra hususi bir heyet göndererek tesbit etmek lüzumu hasıl olmamalı idi. Bu itirazlar karşısında Sayın Dışişleri Bakanı göğsünü gere gere «Ne demek efendim, her zaman giriyorlar, çıkıyorlar. İşte falanca zamanda filanca, falanca zamanda filanca devamlı surette girmişlerdir, her istediğimiz zaman da giriyoruz» diyebilmeliydiler. O durumda olmadıkları için özel bir heyet gönderip durumu tesbit etmişler. Bu şekilde bir tekzip, yalanlama, aslında iddianın doğurlanmasından başka bir şey değildir.

İkinci meselenin temeli, can noktası, Türk yetkililerinin böyle izin alarak ara sıra tetkik için üslere girip girmemesi değil, en yüksek Türk yetkilileri dahi üslere giremiyor iddiasını ileri sürerken, ki partimiz bunu söylemişti, biz bunu bu üslerin ne derece bizim kontrolumuzun dışında olduğunu gösteren en aşırı bir misal olarak ileriye sürdük. Yani, «bu derece bizim kontrolumuzun dışındadır» demek istedik. Fakat tutalım ki, her icabettiği veya istendiği zaman, Genelkurmay Başkanlığından izin alınarak Türk yetkilileri üslere girebiliyor. Bu, meseleyi halletmez ki, esas bu değil ki. Üslerin müşterek savunma tesisleri olduğunu iddia edebilmek için bu üslerin müşterek komutanlık altında olması lâzım. Bu üsler Amerikan komutanlığına mı bağlı, yoksa Türk ve Amerikan Karma Komutanlığına mı bağlıdır?

Bu üslerin müşterek savunma tesisleri olabilmesi için orada devamlı olarak Amerikan personeli ile beraber Türk personeli bulunmalı ve üslerin operasyonu, idaresi müştereken yapılmalıdır. Gerçi biliyoruz, denecektir ki, üslerde Türk personeli var. Ama Türk personeli ne için var? Zaten NATO Andlaşması diyor ki, üslerin güvenliğini sağlamak, o üslerin bulunduğu memlekete aittir. Binaenaleyh o zaten var. Üslerin güvenliğini sağlamak için Türk askerlerinin bulunması o üslerin idaresinin, operasyonunun Türk personeli ile Amerikan personelinin müştereken idaresinde olduğu anlamına gelmez, bu farklı. Binaenaleyh bu üsler Amerikan kumandasında olduğu müddetçe, oradaki Amerikan kumandanları da Pentagon'a bağlı olduğu müddetçe bunların operasyonu Amerikalıların elinde bulunduğu müddetçe, kararlar müşterek alınmadığı müddetçe, hele atom silâhlarının tetiği Türk makamlarının elinde olmadığı müddetçe bu tesislerden müştereken savunma tesisleri olarak bahsedilemez. Meseleyi sadece böyle yetkililerin girip çıkmaları şeklinde koyup, biz bir heyet gönderdik, girebildi, demek ki, bu müşterek savunma tesisleridir, demek meseleyi çok hafife almak yahut bilmiyorum ne gibi bir düşüncedir... Biz o cevap verilmiyen sözlü soru önergemizde, birtakım sorular sormuştuk. Şayet gensorunun gündeme alınması kabul edilirse, bu suallerin cevaplarını Sayın Hükümetten rica edeceğiz.

«HÜKÜMET BU SORULARA CEVAP VERMEK ZORUNDADIR»

Bu ikili anlaşmaların, andlaşma terimini devletler hukuku taraflarını, tarafları bağlayıcı nitelikte her türlü belge karşılığında kullanıyoruz. Bu andlaşmaların hepsi Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçmiş midir? Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçmemiş olanlar varsa bunlar hangileridir? Hepsi yürürlükte midir? Değil midir? Değil ise hangileri yürürlüktedir? T.B.M.M.'nin onayından geçmemiş ikili andlaşmalar varsa bunlar arasında bakanlıklarca imzalanmış, örneğin Milli Savunma Bakanlığımız, Mliye Bakanlığımız, İçişleri Bakanlığımız tarafından imzalanmış olanlar var mıdır? Varsa bunlar hangileridir? Süreleri nedir? Bunlar hangi kanunun verdiği yetkiye dayanılarak imzalanmıştır?

Amerika Birleşik Devletlerine İkili Andlaşmalardan her hangi birinin hükümlerini genişleten veya yeni imkânlar sağlıyan şifahi müsaadeler tanınmış mıdır? Tanınmış ise bunlar nelerdir? Hangi tarihlerde ve kimler tarafından tanınmıştır? Bu fiili durumlardan hangileri devam etmektedir?

Türkiyede Amerika Birleşik Devletlerine radyo ile yayın yapma izni verilmiş midir? Verilmiş ise bu izin hangi anlaşma ile hangi tarihte ve hangi makam tarafından verilmiştir? Verilmemiş ise, Amerikalılar tarafından fiilen radyo yayını yapılmakta mıdır?

İkili anlaşmalarla Amerika Birleşik Devletlerine Türkiye topraklarında askeri üsler ve tesisler kurmak ve kullanmak hakkı tanınmış mıdır? Tanınmış ise, bu hakkın mahiyet ve şumülü nedir? Amerika'ya Türkiye'de askeri üsler ve tesisler kurmak ve kullanmak hakkını veren İkili Anlaşma hangi tarihlerde imzalanmıştır? Bunlar kaç tanedir, süreleri ne kadardır? Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçmiş midir?

Bu üslerdeki Amerikan Komutanlığı Pentagon'a mı, yani Amerikan Genelkurmayına mı, bizim Genelkurmay Başkanlığına mı bağlıdır?

Bu üsler Türkiye ile Amerika tarafından ortaklaşa kullanılıyorsa bu ortak kumandanlığın adı nedir? Teşkilâtı hangi ka-

nunla kurulmuştur? Türk ve Amerikan komutanları arasında yetkiler nasıl bölüşülmüştür? Son kararı verme yetkisi Türk komutanlığına mı, Amerikan komutanlığına mı aittir?

Bu üslerin dış emniyetini sağlamakla ödevli olanlardan başka, üslerin içinde Türk komutan, subay, astsubay ve erleri var mıdır? Varsa, üslerdeki istisnasız bütün silahların ve araçların muhafazasında, bakımında, eğitim, haber alma veya savaş amaciyle kullanılmasında Türk komutan, subay, astsubay ve erleri Amerikalılarla fiilen eşit durumda mıdırlar? Üslerdeki istisnasız bütün silah, araç ve tesisleri Türkler de fiilen kullanma yetki ve salahiyetine sahip midirler? Bu yetki ve imkânlardan yoksun bulunuyorsak Türk Hükümeti bu üsleri denetlemek ve bu üslerde cereyan eden olayları devamlı şekilde ve doğru olarak öğrenip bilgi alma imkânlarına, hukukan, fiilen malik midir? Özellikle bu üslerdeki silah, araç ve tesislerin bilgimiz ve onayımız dışında Amerikalılarca kullanılmasından doğabilecek vahim neticeleri, hele bir savaş sebebi teşkil edecek fiil ve hareketleri, önceden öğrenmek ve önlemek imkânları Hükümetimiz için mevcut mudur? Mevcutsa bunlar nelerdir? Bu imkanlar ne gibi fiili ve hukuki teminata bağlanmıştır?

Amerika Savunma Bakanlığı yetkililerinden biri tarafından açıklandığı gibi, Türkiye'de atom başlıklı füze bombalar var mıdır? Bunların Amerikalıların muhafazası altında bulunduğu ve ancak Amerikan Cumhurbaşkanlığı emriyle kullanılabileceği doğru mudur?

BURJUVA PARTİLERİ, MECLİSTE TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ SÖZCÜLERİNİ KONUŞTURMAMAK, SORUNLARI ÖRT-BAS ETMEK İÇİN TÜRLÜ YOLLARA BAŞVURMUŞLARDIR

Birkaç gün evvel gazetelerde kim olduğu belli olmıyan, yalnız, bir sözcü, diye bahsedilen biri, bir beyanat verdi. Ve atom silahlarının kullanılmasında bizim de karar sahibi olduğumuzu söyledi. Bu habere inanmak gayet güçtür. Bunu değil bize, dünyanın hiçbir yerinde Amerika, atom silahlarını kullanma kararını bir başka devlete bırakmaz. Zaten Amerika ile Fransa arasındaki ihtilaf noktalarından biri de budur. Kaldı ki, son geçen Mayıs ayında bu nükleer silahların planlama toplantısına katılmış olan Millî Savunma Bakanımız Sayın Topaloğlu yurda dönüşünde verdiği demeçte, «nükleer silahların kullanılmasında son karar Amerika'dadır» diye de tavzih etti.

BAŞKAN — Bütün bunlar zabıtta var değil mi, Sayın Boran, geçmiş zabıtlarda var?

BEHİCE BORAN (Devamla) — Ne var efendim?

BAŞKAN — Sizin vermiş olduğunuz sözlü soru zabıtlarında var.

BEHİCE BORAN (Devamla) — Konuşulmadı ki, efendim, biz geri almak mecburiyetinde kaldık, aylardır bekledikten sonra.

İkili andlaşmalarla kurulmuş askeri tesis ve üslerin toplam olarak yüzölçümü ne kadardır? İşgal ettikleri topraklar için Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'ye kira veya tazminat şeklinde bir meblağ ödemekte midir? Ödemekte ise bunun yıllık tutarı nedir?

Türkiye'de bulunan Amerikan görevlilerinin aile ve yakınlarının ihtiyaçları için yurdumuza ithal edilen mallara tanınan gümrük muafiyeti 1947 yılından bu yana Hazineye yaklaşık olarak ne kadar vergi kaybına sebep olmuştur?

1947'den bu yana yurdumuzda suç işlemiş, fakat Türk mahkemelerince yargılanamamış olan Amerikalıların sayısı nedir? Amerikan mahkemeleri bunlardan kaçını cezalandırmıştır ve ne gibi cezalar verilmiştir? Bu suçların Türk kanunlarına göre cezaları nelerdir? Suçtan zarar görmüş olan vatandaşlarımıza veya ailelerine Amerikan makamlarınca her hangi bir tazminat ödenmiş midir? Ödenmiş ise tazminat bedelleri, benzer hallerde Amerikalılara ödenen tazminat bedellerine muadil midir?

TUSLOG'un yetki ve görevleri nelerdir? TUSLOG hangi genelkurmay başkanlığının emrindedir? Başında bulunan komutan Amerikalı mıdır, Türk müdür, hangi tarihte kurulmuştur?

TUSLOG, işveren sıfatiyle Türk işçisi çalıştırmış mıdır? Çalıştırmışsa Türk işçisinin kanuni haklarına saygı göstermiş midir? Yetkili sendikalarla toplu sözleşmeler imzalamış mıdır? İmzalamış ise toplu sözleşme hükümlerine uymuş mudur? Türk işçileri veya sendikaları tarafından TUSLOG aleyhine dava açılmış mıdır? Açılmış ise TUSLOG Türk mahkemesinin yargı hakkını kabul etmiş midir? Türk mahkemelerince verilmiş ilamların icrasına karşı koymuş mudur?

Tampeyn ne maksatla kurulmuştur, hakiki hüviyeti nedir? Bu kuruluşun kanunlarımız karşısında durumu nedir?

Hükümetimiz, Amerika Birleşik Devletleri ile imzalanmış bütün ikili andlaşmaların milli bağımsızlık ve egemenlik haklarımızla tamamen bağdaştığına inanmakta mıdır? Değilse, bunlar arasında milli bağımsızlığımız ve egemenliğimizle bağdaşmıyanlar hakkında ne düşünmektedir? Bu gibi andlaşmaların yürürlükten kaldırılması için Hükümet ne gibi teşebbüslere girişmiştir?

TÜRKİYE NATO'DAN ÇIKMALIDIR

Son olarak bir soru daha var. O da; üslerden ayrı olarak mevcudolan radar şebekeleri hakkındadır. Bu radar şebekelerinin işleyişi hakkında resmi bir bilgimiz yoktur. Bizim öğrendiğimize göre, radar şebekeleri aldıkları malumatı doğrudan doğruya Amerika'da Pentagona yani, Amerikan Genelkurmayına bildiriyor. Amerikan Genelkurmayı bu haberleri süzgeçten geçiriyor, kendince gerekli gördüklerini NATO Teşkilâtına bildiriyor ve biz de NATO Teşkilâtı kanalı ile buna muttali oluyormuşuz.

Hasılı bugünkü durumu ile, bu Amerikan üsleri için -hiçbir şekilde ve anlamda- müşterek savunma tesisidir, denilemez. Bu üsler ve ikili anlaşmalar NATO Anlaşması dahilinde ve ona dayanarak yapılmış denemez. Üslerin müşterek savunma tesisleri olabilmesi için bunların Türk ve Amerikan müşterek komutanlığına bağlı olması ve üslerin kullanılmasında ve idaresinde Türklerin de eşit haklarla aynı derecede iştirak etmeleri ve Türkiye'nin haberi olmadan, muvafakati olmadan bu üslerden hiçbir uçağın havalanmaması, diğer bir Orta-Doğu devletine karşı hiçbir harekete geçilmemesi gerekir. Bunlar olmadıkça, bu üsler tamamen Amerikan menfaatine hizmet eden Amerikan üsleridir. Müşterek savunma tesisi değildir.

Yine NATO'nun kendi hükümlerine ve maddelerine baktığımız zaman böyle bir entegre komutanlık kurulacağına dair bir ize, bir emareye rastlamıyoruz. Entegre komutanlık durumu, bir hüküm olarak, andlaşmanın kendisine konmuş değildir. Uygulamada Amerika tarafından yaratılmış olan bir durumdur. Entegre komutanlık, yani bütünleşmiş bir komutanlık, aslında gerçek anlamda entegre değildir. Amerikanın emrine bağlı bir komutanlıktır. En üst paye Amerika, İngiltere ve Fransa'ya tanınmıştır. İngiltere ve Fransa dahi Amerika karşısında eşit durumda olmadığı içindir ki, Fransa NATO'nun ittifakından değil fakat, NATO organizasyonundan çekilmektedir... Hani Fransa NATO'dan çekiliyor, çekiliyor, diyoruz. Halbuki Fransa'nın esas itiraz ettiği nokta NATO Andlaşması değil, NATO Andlaşmasının uygulama şeklinedir. NATO'nun entegre komutanlığı, NATO'ya dayandırılarak yapıldı, denilen ikili anlaşmalar ve Amerikan üsleridir. Atom silahlarının inhisarı Amerika'da olduğu müddetçe, onun tetiğinde Amerikalıların parmağı bulundukça, Amerikan Cumhurbaşkanının selahiyeti dahilinde oldukça, nükleer silahları kullanma hakkı, Entegre Komutanlık, Amerika'nın emrinde olan bir komutanlık olmaktan ileri gitmez. Kaldı ki, birkaç defa bu Meclis'te açıklandığı gibi, biz Silahlı Kuvvetlerimizin hemen hepsine, hepsi denecek kadar hepsine yakın bir kısmını NATO Kumandanlığı emrine vermişiz. Bu bizim milli menfaatlerimiz bakımından, milli bağımsızlığımız bakımından, aykırı bir durum, zararlı bir durum olduğu gibi, ki zararlı olduğu 1964 Kıbrıs buhranında açık seçik ortaya çıkmıştır. Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmak isteği karşısında, askeri serbestimizin kısıtlanmış olduğunu görmüştük. Fakat aynı zamanda bu durum Anayasanın 110 uncu maddesine sarih olarak aykırıdır. Anayasanın 110 uncu maddesi, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını, Türk Genelkurmay Başkanlığına veriyor. Binaenaleyh, değil silahlı kuvvetlerimizin bütününe yakın bir kısmının, hatta küçük bir kısmının dahi NATO veya şu, bu Entegre, Entegre değil yani Türk Genelkurmayından başka bir komutanlığın emrine bağlanması Anayasanın açık seçik ihlali durumunu gösteriyor...»

İkinci alıntı, TİP Meclis Grubu adına Behice Boran'ın 17.2.1967 de Dış İşleri Bakanlığı Bütçesi üzerine yapmış olduğu eleştiri konuşmasındandır.

T.İ.P. GRUBU ADINA BEHİCE BORAN — Sayın Başkan sayın milletvekilleri, kısa denecek kadar kısa bir süre önce yani 6 Ocak 1967 günü verilmiş olan bir gensoru dolayısiyle partimin çeşitli dış politika konuları üzerinde görüşlerini açıklamış bulunduğumdan bugünkü konuşmamda o gün ele alamadığım meseleleri ele almak suretiyle ve özellikle Sayın Dışişleri Bakanının beyan ettikleri ve bizim cevap vermek ve eleştirmek fırsatını bulmadığımız hususları ele almakla yetineceğim.

Diyebiliriz ki, bugün Türk dış politikasının esas meselesinin yüzde 100 milli çıkarlara uygun, milli bağımsızlıktan ve egemen-

lik haklarımızdan hiç taviz vermiyen bir dış politikayı gerçekleştirmek olduğu hususunda hemen hemen herkes, muvafık ve muhalif, mutabakat halindedir. Ve gene ikili andlaşmaların ve yurdumuzda bulunan Amerikan üslerinin böyle bir politika ile de hiç değilse bugünkü haliyle tam bağdaşmadığı hususunda da bir mutabakat vardır. Başlangıçta ikili anlaşmaların sözünü dahi etmiyen yurdumuzda Amerikan üsleri bulunduğunu inkâr eden Hükümet yetkilileri dahi bugün bu üslerin varlığını, ikili andlaşmaların mahzurlarını kabul etmektedir ve ikili andlaşmaların ıslahından, ikili andlaşmaların çöpsüz üzüm olmadığından, ikili andlaşmalarda Devletler Hukukuna, Sayın Dışişleri Bakanının tâbiri ile, Hukuku Devlete aykırı hususlar bulunduğuna işaret ediyorlar, bunları kabul ediyorlar, bunları temizlemekle meşgulüz, diyorlar. Bir temel tasarı hazırladık ve Amerika'yı bu konuda müzakereye çağırdık, diyorlar. İkili andlaşmalar ve Amerikan üsleri meselesini ilk defa ortaya atmış ve bu meseleyi defalarca belirtmiş olan partimizin bu çabalarının nihayet iktidar çevrelerini ve Hükümeti de etkilediğini ve onu harekete geçirdiğini görmekten memnunuz. Ne var ki, Hükümet hâlâ bu ikili anlaşmalar ve üsler meselesinin köküne inmiş ve bu meselenin önemini ve vahametini tamamen anlamış görünmüyor veya anlamışlarsa da bunlara karşı vaziyet almamış görünüyorlar.

ULUSAL BAĞIMSIZLIK SORUNU, BİÇİMSEL DÜZENLEMELERLE GEÇİŞTİRİLİP, ÇÖZÜLECEK BİR SORUN DEĞİLDİR

Sayın Dışişleri Bakanı burada temel anlaşmanın artık adeta itirazsız hale geldiğini belirttiği kısımlarından uzun bir pasaj okudular. Ama ne bu pasajda ne de Sayın Dışişleri Bakanının burada verdiği sözlü izahlarda meselenin can alıcı noktası üzerinde birşey söylemiyorlar. Pasajda tesislerin mülkiyetinin Türkiye Hükümetine ait olacağı, tesislerin mahiyetinin hükümetten önceden müsaade almadan değiştirilemiyeceği gibi hususlar var. Ama uzun uzun daha önceki konuşmalarımızda belirttiğimiz gibi, üsler meselesinde önemli olan nokta bu üslerin işletilmesinin, kullanılmasının, idaresinin, kontrolunun kime ait olacağı meselesidir. Bu üsler Türk Kumandanlığına mı, Amerikan Genelkurmayına, onun kumandanlığına mı bağlı olacaktır? Bu üslerde atom silahlarının ve nükleer başlık taşıyan uçakların harekete geçip geçirilmemeleri konusunda karar vermek selahiyeti kime ait olacaktır?

Mühim olan bu soruların cevabıdır. Bu üsler şimdiye kadar olduğu gibi Amerikan komutanlığına bağlı oldukça, operasyonu Amerikalılara ait oldukça, Amerikalılar, bizim denetimimiz olmadan buralardan casus uçakları uçurabildikleri, buradan vaktiyle Lübnan'a olduğu gibi, başka memleketlere askerler yollıyabildikleri müddetçe, buralardaki nükleer başlıklı silahların, bombardıman uçaklarının hareketleri onların kararına tabi oldukça üsler meselesi bütün vahametiyle devam ediyor demektir.

İkili anlaşmalarda ne tadilat yapılırsa yapılsın, üsler hakkında ne hüküm getirilirse getirilsin bunlar palyatif tedbirler olmaktan, aldatıcı tedbirler olmaktan ileri gidemez. Bunların mülkiyeti bize aittir, demek kâfi bir savunma değildir. Toprağın mülkiyeti, tesisin mülkiyeti bize ait olmuş, ama oradaki faaliyetler, oranın kontrolü, idaresi, oradaki atom silahlarının kullanılması yetkisi bize ait değil de, toprağın veya binaların çıplak mülkiyetinin bize ait olması durumda bir şey değiştirmez ve böyle kaldığı müddetçe üsler Anayasaya aykırı, egemenliğimize ve bağımsızlığımıza aykırı varlıklar olmakta devam eder. Toprak bütünlüğümüzü ihlal eden varlıklar olmakta devam eder. Çünkü bunların kontrolu, işleyişi Amerikan kumandanlarına, Amerikalı yetkililere ait olduğu müddetçe bu toprakların idaresi onlara aittir demek oluyor. Demek oluyor ki, bu üstlerin bulunduğu toprak parçalarında biz Amerika'ya memleket dışı ekstra teritoryal imtiyazlar ve statü tanımış oluyoruz. Bu ise, Anasayaya aykırı olduğu kadar, hattâ Türk Ceza Kanunumuzun gayet sarih olan 125 inci maddesine aykırıdır. Bu bütçe görüşmelerinde Sayın Adalet Partisinin sözcüleri Ceza Kanunundan ve Partiler Kanunundan maddeler okumak hususunda yeni bir usul çıkardılar. Ben de bu vesileyle kendilerine bir maddeyi bu üsler dolayısiyle hatırlatmak isterim. Ceza Kanununun 125 inci maddesi aynen şöyle diyor: «Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyeti altına koymaya veya devletin istiklâlini tenkis veya birliğini bozmaya veya devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işliyen kimse ölüm cezasiyle cezalandırılır.» (TİP sıralarından «bravo» sesleri alkışlar, Adalet Partisi sıralarından ıslık ve hayret beyanları)

BAŞKAN — Rica ederim sükutu muhafaza edelim arkadaşlar.

BEHİCE BORAN (Devamla) — Aynı zamanda bu üsler böyle Amerika'nın kontrolunda, denetiminde, işletmesinde devam ettiği müddetçe Türkiye aynı zamanda her an arzusu ve iradesi dışında bir üçüncü dünya savaşının içine sokulmak tehlikesiyle karşı karşıya olmakta da devam eder...»

Aşağıdaki son belge ise, Türkiye İşçi Partisi milletvekilleri Behice Boran ve iki arkadaşının, Amerika Birleşik Devletleriyle memleketimiz arasında akdedilen ikil anlaşmalar konusunda Anayasanın 88 nci maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması yapılmasına dair 12/4/1967 tarihinde verdikleri önerge ve bu konuda Behice Boran'ın TİP Grubu adına yaptığı konuşmadır.

MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ *

«Millet Meclisi Başkanlığına.

Sayın Dışişleri Bakanının ikili anlaşmalarla ilgili olarak son zamanlarda yapmış olduğu açıklamalar endişe verici mahiyettedir. Nitekim bu açıklamalardan 24 ikili anlaşmanın metinlerinin Hükümet elinde bulunmadığı ve anlaşma hükümlerinin «sınırını aşmış tatbikat» ve «hükümlerin dışına çıkmış haller» bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, milli bağımsızlığımız ve egemenlik haklarımızın korunması bakımından son derece önemli ve vahim bir durumun mevcut olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, Hükümetin mevcut durumu kemaliyle bilmediği de meydandadır. Oysa, Büyük Meclisin bu konuda tam bir bilgi sahibi olması hayati bir zarurettir.

Bu itibarla, aşağıdaki hususların Anayasamızın 88 inci maddesine göre bir Meclis Araştırması konusu yapılmasına aracılığınızı dileriz.

1. Amerika Birleşik Devletleriyle memleketimiz arasında kaç ikili anlaşma vardır? Bunlar kimler tarafından ve hangi tarihlerde imzalanmışlardır. Süreleri nedir?

2. Sayın Dışişleri Bakanının metinlerinin mevcut olmadığını beyan ettiği 24 anlaşmanın hangi konulara taalluk ettiği ve uygulama durumlarına göre kapsamlarının ayrıntılariyle tesbiti.

3. Bunların metinlerinin Hükümet elinde bulunmayışının sebepleri nelerdir: Çalınmışlar mıdır? Kayıp mı olmuşlardır? Yoksa esasen yazılı olarak yapılmamışlar mıdır?

4. Elde bir metin olmadığına göre uygulamanın hukuki dayanağı nedir ve uygulamanın anlaşmaya uygun olup olmadığı neye göre denetlenmektedir?

5. Sayın Dışişleri Bakanı 6.1.1967 günlü Meclis konuşmasında anlaşma hükümlerinin «sınırını aşmış tatbikat» ve «hükümlerin dışına çıkmış haller» mevcut olduğunu belirtmiştir. Bu gibi tatbikat ve hallerin ve bunların sebeplerinin tesbiti.

6. Sayın Dışişleri Bakanının A.P. Ortak Grubunda 30.3.1967 günü ikili anlaşmaların «en vahimi» olarak nitelediği ve Milli Birlik Komitesi tarafından imzalandığını ileri sürdüğü ikili anlaşma hangisidir? Diğer anlaşmaların vahamet noktaları ve dereceleri nelerdir? Bu anlaşmaların gerek metinleri gerek uygulamaları bakımından bağımsızlığımız ve egemenlik haklarımızla ne dereceye kadar bağdaşıp bağdaşmadığının tespiti.

7. Metni dahi olmıyan 24 ikili anlaşmanın devletler hukuku bakımından anlaşma sayılıp sayılmıyacağının tesbiti.

8. Sayın Dışişleri Bakanı 6.1.1967 günlü Meclis konuşmasında «Hukuku düvele sığmıyan hadiseler» mevcut olduğunu ve bunları «ıslah etmenin gayreti içinde» bulunolduğunu beyan ettiğine göre: Metinleri mevcut anlaşmaların da devletler hukuku bakımından muteber sayılamıyacağının tesbiti.

9. İkili anlaşmaların aktedildikleri tarihte yürürlükte olan Anayasa hükümlerine uygun olarak yapılmış olup olmadıkları ve bugün de yürürlükte olduk-

(*) Meclis Araştırması açılmasına dair verilen bu önerge üzerine yapılan konuşmalardan sonra, önerge AP milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

larına göre 1961 Anayasası açısından hukuki durumlarının tesbiti.

Saygılarımızla

Urfa
Behice Boran

İstanbul
Sadun Aren

Diyarbakır
Tarık Ziya Ekinci

TİP GRUBU ADINA BEHİCE BORAN — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, ikili andlaşmalar meselesine ilk dikkati çeken, bu meseleyi ilk defa ortaya koyan TİP olmuştur. Muhtelif vesilelerle bu meseleyi Meclise getirerek ikili andlaşmaların bağımsızlık ve egemenlik haklarımızla bağdaşmayan yönlerini, Devletler Hukukuna uymayan niteliğini memleketimizin savunma ve güvenliği ve dünya barışı bakımından arz ettikleri tehlikeyi uzun uzun Mecliste izah etmiştir. Bu şekilde bir taraftan memleket kamu oyunu ve bir taraftan da Hükümeti bu konuda uyarmaya çalışmıştır. Son zamanlarda bu uyarmanın az çok tesirini göstermeye başladığını görerek memnun olmuştuk.

«DIŞİŞLERİ BAKANI AP ORTAK GRUP TOPLANTISINDA YAPTIĞI AÇIKLAMADA, DAHA ÖNCE 54 TANE OLDUĞUNU SÖYLEDİĞİ İKİLİ ANLAŞMALARIN 24 TANESİNİN METNİNİN DAHİ MEVCUT OLMADIĞINI BELİRTTİ»

Bütçe konuşmalarından önce, Dışişleri Bakanı Sayın Çağlayangil, ikili anlaşmaların çöpsüz üzüm olmadığını, Devletler Hukukuna aykırı hususları ihtiva ettiğini, ıslaha muhtaç bulunduğunu, tatbikatta andlaşma hükümlerinin dışına çıkıldığını söylemiş yani, biraz evvel Adalet Partisi sözcülerinin ifade ettiğinin aksine olarak bu andlaşmaların eşitlik şartları altında olmadığını ve işlemediğini bizzat Adalet Partisi Dışişleri Bakanı kabul etmiş ve neticede bundan dolayı bir ana anlaşma hazırladık, bu ana anlaşma ile Amerika Birleşik Devletlerini müzakereye davet ettik, demişti. Hükümetin meselenin önemini nihayet kavramaya başlamış olmasından ve hiç değilse şu veya bu şekilde bir adım atmaya teşebbüs etmiş olmasından memnunluk duymuştuk. Ama, son zamanlarda yine Sayın Dışişleri Bakanının yaptığı beyanlar ve gazetelerde çıkan bazı haberler bu meselenin tekrar Meclisin huzuruna getirilmesi zaruretini ortaya koydu. 30.3.1967 günü Sayın Dışişleri Bakanı Adalet Partisi ortak grubu toplantısında yaptığı açıklamada, daha önce 54 tane olduğunu söylediği ikili anlaşmalardan, 24 tanesinin metninin dahi mevcut olmadığını belirtti. Bu, kanaatimizce havsalanın alamıyacağı bir durumdur. Nasıl olur 24 tane andlaşmanın metninin mevcut olmayışı buna ihmalcilik, umursamazlık, lâkaydlık, Hükümet etme ciddiyetinden yoksun olma, Hükümet etmenin sorumluluğundan tüm yoksun olma diyebiliriz, daha çok şey söyliyebiliriz. Ama, bana öyle geliyor ki, ne söylesek bu durumun niteliğini ve vahametini belirtmek bakımından kifayetsiz kalır. Mademki elde bu andlaşmaların metni yok, nasıl oluyor da bunlardan andlaşma diye bahsedilebiliyor? Bir andlaşmanın mevcudiyeti nereden biliniyor? Mademki yazılı metin yok, 24 tane olduğu nereden biliniyor?

Sonra, uygulama neye göre yapılıyor, yazılı metin olmadığına göre, neye göre denetleniyor. Yapılan uygulamanın andlaşmaya uygun olup olmadığı? Bütün bu hususlar açık kalıyor.

Devletler Hukukuna göre, hepimizin bildiği gibi, andlaşmalar ancak yazılı olur, onaylı, imzalı nüshaları akid taraflar arasında teati edilmek suretiyle, tescil edilmek suretiyle yapılır. Ancak o zaman geçerli ve muteber olur. Metni olmıyan anlaşmalardan anlaşma diye bahsedilmesinin bile imkânı yoktur. Bu durumda insanın aklına ister istemez bir hayli zaman önce bu konuda gazetelerde çıkmış olan haberler ve söylentiler geliyor. O zaman denilmişti ki, yazılmıştı ki: bu ikili anlaşmaların bir kısmı sözlü olarak yapılmış, hatta birtakım resmi şahıslar arasında konuşmalardan ibaretmiş denilmişti. Mademki yazılı metin yok, öyle ise bu haberlere inanmak gerekiyor ve o zaman o mevkileri işgal edip de, bu konuşmaları yapmış bazı hususlarda sözlü olarak mutabık kalmış olan şahıslar da artık o mevkileri işgal etmediklerine göre, Hükümetin yapılan sözlü muhaverelerden, mutabakatlardan da haberi yok bugünkü durumda. Ama ister öyle sözlü olmuş olsun, isterse metinleri mevcut olmamış bulunsun; madem ki, metinler mevcut değil, bu anlaşmalardan artık anlaşma diye bahsedilemez ve uygulama yapılmasına, Hükümetin müsaade etmemesi lâzım. Bu durumda demek ki, şöyle bir hadise cereyan ediyor: Amerikalılar birtakım uygulamalar yapıyorlar, birtakım işler görüyorlar. Bizim elimizde metin yok. Diyorlar ki, şöyle, şöyle bir anlaşma var ya, işte o anlaşmaya göre biz de böyle böyle yapıyoruz.

Arkadaşlar, biran için bıraktım egemenlik, bağımsızlık hakları, milli savunma, güvenlik, barış meseleleri, böyle bir durum yani, bizim Hükümetimizin elinde metin yok ve Amerikalılar istedikleri gibi at oynatıyorlar. Böyle bir andlaşma var, onun için böyle yapıyoruz diyorlar. Böyle bir duruma müsaadet etmek, en kısa terimiyle ayıptır. Bir hükümet için, bir Devlet için haysiyet kırıcı bir durumdur. Elde andlaşma yok, karşı taraf söylüyor andlaşma var, onun için ben böyle yapacağım diye. Nasıl bir Hükümet, egemen bir Devlet böyle bir durumu kabul edebilir, müsaade edebilir? Bizde metni olmayan bu andlaşmalar andlaşma olmaktan çıkarılmalıdır, andlaşma olmadığı ilan edilmelidir. Güya yapılmış olduğu söylenen, fakat metni olmıyan bu andlaşmalara göre yapılan yürütmeler de derhal durdurulmalıdır.

Sayın Dışişleri Bakanının kendi partisinin ortak grubunda yaptığı açıklamada, araştırılması gereken diğer bazı hususlar da vardır. İkili andlaşmalardan birini, en vahimi olarak niteledi. Demek öbürleri de vahim. Öbürleri de vahim ama, bir tanesi en vahimi. Vahim olan andlaşmaların neticelerine göre, yürütülen münasebetler acaba, ne derecede eşitlik şartları altında yürütülen dostluk münasebeti olarak ileri sürülebilir. AP Hükümetinin Dışişleri Bakanı «vahimdir,» diyor «en vahimi de şudur» diyor. Binaenaleyh, bu vahamet meselesinin de biran önce Meclis tarafından araştırılması gerekir.

«TÜRKİYE'NİN BAZI SINIR BOYLARINI, BİLHASSA DOĞUDAKİ SINIR BOYLARINI AMERİKA NÜKLEER MAYINLARLA DÖŞEMİŞ VE BUNDAN DA HÜKÜMETİN HABERİ YOKTUR»

Üçüncüsü, aynı açıklamasında Sayın Çağlayangil, Amerikalıların iklim şartlarını kontrol etmek üzere istasyonlar kurmuş olduklarını, fakat bu istasyonların ne iş yaptığının bilinmediğini söylüyor. Yani öyle anlaşılıyor ki, hassasiyetimiz o kadar körleşmiş ki, bu biçim beyanlar karşısında hiçbir hiddet, hiçbir infial göstermiyoruz. Egemen, bağımsız bir devlet nasıl olur da kendi topraklarl üzerinde bir yabancı devlete ne yaptığı bilinmeyen istasyonlar kurdurur; nasıl olur, bu nasıl düşünülebilir ve bu nasıl böyle bu kadar soğuk kanlı olarak ifade edilebilir ve karşılanabilir? İstasyon kurulmuş, bizim topraklarımızda ve en yetkili şahıs, Dışişleri Bakanı diyor ki, ne yaptığını bilmiyoruz istasyonların. Bu noktanın da muhakkak surette araştırılması gerekir.

Nihayet son günlerde gazetelerde bir mayın meselesi çıktı. Türkiye'nin bazı sınır boylarını, bilhassa doğudaki sınır boylarını Amerika nükleer mayınlarla döşemiş. Her halde bu da bir ikili andlaşmaya göre yapılmıştır. Ve çok iyi tahmin edilir ki, şu metni mevcut olmadığı söylenen 24 andlaşmadan birisidir ve bundan da Hükümetin haberi yoktur, nerede olduğundan haberi yoktur.

Şu noktaya da dikkatinizi çekmek isterim ki, bu mayınlar eskiden beri bildiğimiz alelade mayınlar da değildir, nükleer mayınlardır. Amerikanın kontrolündedir, bu mayınları hangi hallerde, ne zaman patlayacağı?... Ve bunlar patladığı zaman, diğer mayınlar gibi sadece patlamadan mütevellit bir zarar meydana getirmeyecek o bölgeyi radyoaktif hale yani yaşanmaz hale getirecektir. Bu mayınlar konusunda da Meclisin hiçbir bilgisi yok, hangi andlaşmaya dayandığını bilmiyoruz.

Bu yeni öğrenilen vakalar, eskiden beri bildiklerimize eklenince yani Amerikalılara Türkiye kanunları dışında tanınan imtiyazlara, egemenlik ve bağımsızlığımızla bağdaşmıyan haklara, ikili andlaşmalara dayanılarak kurulmuş üstlere, bu üstlerdeki termo nükleer silahlara, uçaklara, casus uçaklarına ve benzeri olaylara eklenince zaruri olarak şu neticeye geliyoruz ki, artık bu durum sadece Hükümetin sorumluluğuna bırakılmaz. Milli Egemenliğin en yüksek mümessili olan Meclisin, bu hayati konuya el koyması ve bir araştırma yapması gereklidir. İkili andlaşmalar kaç tanedir, hangilerinin metni yoktur, bunların kapsamı nedir, şartları nedir, uygulama ne şekilde olmaktadır? Bu hayati konular artık tesbit edilmeli ve açıklığa kavuşturulmalıdır. Bütün bu gerekçelerle Meclisin bu konularda bir araştırma açması hususunda karar verilmesini saygılarımla dilerim. (TİP Grubundan alkışlar)

Hakkımızdaki Dava ve Soruşturmalar

Genel Başkan Behice Boran ve Genel Sekreter Nihat Sargın arkadaşlarımızın Sovyetler Birliği Barış Komitesi'nin çağrılısı olarak Büyük Ekim *Sosyalist Devrimi'nin 60.* yıldönümü toplantılarına katılmak üzere Sovyetler Birliği'ne gitmelerinden dolayı Dernekler Yasası'nın 38. maddesine göre *haklarında açılan soruşturma «takipsizlik* kararı» ile sonuçlanmış bulunmaktadır. Sözü geçen madde 12 Mart'tan sonra Dernekler Yasası'nda yapılan değişiklikle yürürlüğe *konmuş ve bir bölümü Anayasa Mahkemesi* tarafından Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilmişti.

Dergimiz aleyhindeki dava ve soruştur*malar ise sürmektedir.* Çark Başak hakkında açılan soruşturmalar ve bugünkü durumları aşağıdadır:

Çark Başak'ın 16.4.1976 tarihli 5 inci sayısındaki «*MC Sorumludur*» başlıklı yazı ile Hükümetin Manevi Şahsiyetinin alenen tahkir ve tezyif edildiği iddiası ile TCK'nun 159 uncu maddesi gereğince cezalandırılması *için Dergi yazı işleri müdürü Nurdan Orpen* arkadaşımız aleyhine İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava beraatle sonuçlanmıştır. İstanbul Basın Savcılığı adı *geçen yazıda suç unsuru bulduktan sonra,* derginin toplatılması için Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuş, mahkemenin bu talebi reddetmesi üzerine Asliye Ceza Mahke*mesinde itiraz etmiş,* fakat bu itirazı da reddedilmiş ve dergi toplatılmamıştı. Savcılık bunun üzerine Ağır Ceza Mahkemesinde dava açmıştı. Yapılan yargılama sonucunda iktidarın eleştirildiği MC iktidarının tahkir ve tezyif edilmediği gerekçesi ile beraat kararı verilmiş, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 976/395 esas, 977/15 karar sayılı ve 28.1.1977 tarihli bu beraat kararı savcılıkca da temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Gene dergimizin 1 Mayıs 1976 tarihli özel sayısında yayımlanan «Hayat Denilen Kavgaya Girdik», «*Venseremos*» ve «Haydi Arkadaşlar» isimli şiirlerde yayın yolu ile Komünizm propagandası yapmak ve Cemiyetin Muhtelif sınıflarını tehlikeli tarzda kin *ve adavete tahrik etmek iddiası ile* Nurdan Orpen aleyhinde TCK'nun 142/1-6, 173/son, 312, 142/4-6 gereğince açılan dava İstanbul 2 nci Ağır Ceza Mahkemesinde devam et*mektedir. Dava, İstanbul Basın Savcılığınca* alınan bilirkişi raporu üzerine önce İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinde açılmıştı. Mahkeme, Ceza Usul Yasasının bir maddesine *dayanılarak çıkartılmış bulunan Adalet* Bakanlığı Genelgesine dayanarak davayı İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderme kararı aldı. Bu karar sırasında Ceza Usul *Yasasının Adalet Bakanlığına Mahkeme* tayin etme yetkisi veren maddesinin Anayasaye aykırı olduğu savunma olarak ileri sürülmüştü. Davaya yeniden bakan İstanbul 2. *Ağır Ceza Mahkemesi* Anayasaya aykırılık iddiasını yerinde görerek, esasen bu meselenin Anayasa Mahkemesinde incelenmekte olduğu gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinin kararının beklenmesine karar verdi. *Anayasa Mahkemesi Ceza Usul* Yasasının ilgili maddesini iptal edince 2. Ağır Ceza dosyayı tekrar 1. Ağır Cezaya gönderdi. 1. Ağır Ceza Mahkemesi davaya bakacak olan *mahkemeyi tayin etmesi için dosyayı* Yargıtay Ceza Dairesine yolladı. Yargıtay Ceza Dairesinin tekrar İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesini yetkili kılması üzerine davaya yeni baştan İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmaya başlandı. Dava, Savcının esas hakkındaki görüşünü bildirmesi için ertelenmiş bulunmaktadır.

Çark Başak'ın 16.7.1976 *tarihli* 11 nci sayısının 8. sahifesinde yayınlanan Ordu İl Örgütümüzün «Halkımıza başlıklı bildirisi de yargılama konusu olmuş bulunmaktadır. Bu bildiride Hükümetin manevi şahsiyetinin alenen tahkir ve tezyif edildiği iddia edilmiş ve TCK'nun 159. maddesi gereğince Yazı İşleri Müdürü Orpen arkadaşımız hakkında kamu davası açılmış bulunuyor. *Dava yukarıda* da açıkladığımız nedenlerde olduğu gibi Anayasaya aykırılık iddiası dolayısı ile bir çok mahkeme arasında gidip gelmiştir. *Henüz devam etmektedir.*

Genel Başkanımız Behice Boran'ın 15-16 Haziran olaylarının yıldönümü dolayısı ile Vatan gazetesinin 16.6.1976 tarihli nüshasında yayımlanan demeci de dava konusu olmuş ve hakkında, Kanunun Cürüm Saydığı bir fiili övmek suçundan İstanbul Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Aynı demecin Çark Başak'ın 16.6.1976 tarihli 9. sayısında da yayımlanmış olmasından ötürü Genel Başkan Behice Boran ile dergimizin yazı işleri müdürü Orpen aleyhinde ikinci bir ceza davası daha açılmıştır. Sonradan bu iki ceza davası birleştirilmiş ve tek bir dosya üzerinden görülmeye başlanmıştır. Bu davalar halen İstanbul Toplu Basın Mahkemesinde devam etmektedir. Son duruşmada, Savcının esas hakkındaki görüşünü bildirmesi için dava ertelenmiştir.

Dergimiz dışında, geçen yıl yayınlanan «Takvim»le ilgili olarak Merkez Yönetim Kurulu üyesi Müşfik Erem hakkında da Komünizm propagandası yapmak suçundan dolayı TCK'nun 142/1-4, 173/son ve 36. maddelerine dayanılarak dava açılmış bulunmaktadır. Bilirkişi raporuna dayanılarak açılmış bulunan bu dava İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinde halen devam etmektedir.

Türkiye İşçi Partisinin 1. Kuruluş Yıldönümüne katılan sanatçılardan Genco Erkal hakkında, okuduğu şiirlerle Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın fiil ve eylemlerini övdüğü gerekçesi ile TCK'nun 312. maddesine dayanılarak İstanbul 1. Asliye Ceza Mahkemesinde açılmış bulunan dava ise beraatla sonuçlandı. Beraat kararı savcılıkca da temyiz edilmeyerek kesinleşmiş bulunmaktadır. Karar gerekçesinde sanığa isnat edilen suç hakkında hiç bir müsbet delil ve hatta emare dahi bulunmadığı, iddianın her bakımdan mesnetsiz ve kavli mücerrette kaldığı açıkça yazılmıştır.

Bunlardan başka, partililer tarafından yayınlanan diğer dergiler ve parti örgütleriyle partililer hakkında muhtelif illerde açılan soruşturma ve davalar halen sürdürülmektedir.

ÇARK BAŞAK • Türkiye İşçi Partisi Merkez yayın organı • Sahibi: Türkiye İşçi Partisi adına Behice BORAN • Sorumlu yazı işleri müdürü: Nurdan ORPEN • Yönetim yeri: TİP Genel Merkezi, Nur'u Ziya Sok. 17/5 Tünel - İSTANBUL Tel: 45 92 01 • Abone: 12 sayı için 60.— TL. Yurtdışı: 120.— TL. • Dizgi - Tertip: Başaran Matbaası — Tel.: 26 43 09 • Baskı: Ufuk Matbaası • S. B. T. 17.2.1978